2024 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA GEÇEN TEMALARDAKİ ÖĞRENME ÖĞRETME UYGULAMALARININ YAŞAM BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Salih ÖZALP

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

2025

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

2024 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA GEÇEN TEMALARDAKİ ÖĞRENME ÖĞRETME UYGULAMALARININ YAŞAM BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

(2024 Examination of Learning and Teaching Practices in the Themes of the Secondary School Turkish Curriculum in Terms of Life Skills)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Salih ÖZALP

Danışman: Prof. Dr. Oğuzhan SEVİM

Erzurum

Ocak, 2025

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Salih ÖZALP tarafından hazırlanan "2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Geçen Temalardaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerileri Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışması 30/01/2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Doç. Dr. Bayram ARICI *Muş Alparslan Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır
Danışman:	Prof. Dr. Oğuzhan SEVİM *Atatürk Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Fatma GEREZ TAŞGIN *Atatürk Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

…. / …. / 2025

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Refik DİLBER

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Geçen Temalardaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerileri Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

30 /01 / 2025

Aslı ıslak imzalıdır

Salih ÖZALP

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitim sürecim boyunca sürdürdüğüm çalışmalarda, tez konusunun belirlenmesi, planlanması ve yürütülmesinde özveri ile beni destekleyen, tez danışmanım ve kıymetli hocam Prof. Dr. Oğuzhan SEVİM'e şükranlarımı sunuyorum.

Bu uzun yolda daima beni destekleyip cesaretlendiren kıymetli eşim Emine ÖZALP'a; tezi bitirme noktasında bana güvenerek sabır gösteren çocuklarıma sonsuz teşekkür ederim.

Salih ÖZALP

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2024 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA GEÇEN TEMALARDAKİ ÖĞRENME ÖĞRETME UYGULAMALARININ YAŞAM BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Salih ÖZALP

Ocak 2025, 72 Sayfa

Amaç: Bu çalışmanın amacı, 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerilerini kazandırma düzeyini belirlemektir.

Yöntem: Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi ile yapılandırılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde doküman analizinden yararlanılmıştır. Bu analizde, "Etkinlik Beceri Düzey Formu'' (Tekin, 2024) yaşam becerilerinin bileşenlerini beceri alanlarına göre sınıflandırmak amacıyla kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir.

Bulgular: 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerileri açısından incelenmesi ile elde edilen bulgulara göre en fazla 5.sınıf düzeyinde yaşam becerilerine yer verildiği, sonra 8.sınıf düzeyinde yer verildiği, en az ise 6.sınıf ve 7.sınıf düzeyinde yer verildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının sınıf düzeylerine göre belirli bir ölçüt temel alınarak tasarlanmadığı söylenebilir. Yaşam becerilerinin temel bileşenleri kıyaslandığında ise temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en fazla sosyal becerilere(Girişimcilik, dijital yaşam, empati kurabilme, iletişim, tartışma ve iş birlikli çalışma), daha sonra düşünme becerilerine(Eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcı düşünme, karar verme ve analitik düşünme) yer verildiği, en az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri(Öz farkındalık, duygularla başa çıkma, stres yönetimi, zaman yönetimi, öfke yönetimi) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçlar: Araştırmanın sonunda 5, 6, 7 ve 8. sınıf 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en fazla sosyal becerilere, daha sonra düşünme becerilerine, son olarak duygu yönetimi becerilerine yer verildiği saptanmıştır. Bu sonuçtan hareketle temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yeterli ve dengeli dağılmadığı, duygu yönetimi becerileri ile ilgili temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarına büyük ölçüde yer verilmediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: yaşam becerileri, tema, ortaokul Türkçe dersi öğretim programı, içerik analizi, doküman analizi.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

2024 EXAMINATION OF LEARNING AND TEACHING PRACTICES IN THE THEMES OF THE SECONDARY SCHOOL TURKISH CURRICULUM IN TERMS OF LIFE SKILLS

Salih ÖZALP

January 2025, 72 Page

Purpose: The aim of this study is to determine the level of teaching and learning practices in the themes in the 2024 Secondary School Turkish Curriculum to gain life skills.

Method: This study was structured by content analysis, one of the qualitative research methods. Document analysis was used in the process of data collection. in this analysis, 'Activity Skill Level Form' (Tekin, 2024) was used to classify the components of life skills according to skill areas. The data obtained from the research were analysed with descriptive analysis technique.

Findings: When the learning-teaching practices in the themes in the 2024 Secondary School Turkish Curriculum were examined in terms of life skills, it was determined that life skills were included at the 5th grade level, then at the 8th grade level, and at the 6th and 7th grade levels at the least. In this context, it can be said that the learning and teaching practices in the themes in the 2024 Secondary School Turkish Curriculum are not designed based on a certain criterion according to the grade levels. When the basic components of life skills are compared, it is concluded that social skills (Entrepreneurship, digital life, empathy, communication, discussion and collaborative working), then thinking skills (Critical thinking, problem solving, creative thinking, decision making and analytical thinking) are mostly included in the learning and teaching practices in the themes, and the least included life skill is emotion management skills (Self-awareness, coping with emotions, stress management, time management, anger management).

Conclusions: At the end of the research, it was determined that social skills, then thinking skills, and finally emotion management skills were mostly included in the learning and teaching practices in the themes in the 5th, 6th, 7th and 8th grade 2024 Secondary School Turkish Course Teaching Programme. Based on this result, it can be said that the learning-teaching practices in the themes are not distributed sufficiently and balanced, and the learning-teaching practices in the themes related to emotion management skills are not included to a great extent.

Keywords: life skills, theme, secondary school Turkish curriculum, content analysis, document analysis.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ iv
ABSTRACT vii
İÇİNDEKİLER viii
TABLOLAR DİZİNİ xi
ŞEKİLLER DİZİNİ xii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ xiii
BİRİNCİ BÖLÜM 1
Giriş 1
Araştırmanın Amacı 3
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi 3
Araştırmanın Sınırları 4
Tanımlar 4
İKİNCİ BÖLÜM 6
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar 6
Yaşam Becerileri 7
Sosyal Beceriler 8
Düşünme Becerileri 9
Duygu Yönetimi Becerileri 11
Yaşam Becerileri Eğitiminin Önemi 12
Türkçe Dersi Öğretim Programı 14
Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Temel Yaklaşımı 14
Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları 15
Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasına İlişkin Genel Esaslar 15
Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Strateji ve Yöntem Öğretimi Uygulama Esasları 15
Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Esaslar 16
Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tabloları 17
Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Yaşam Becerileri 19
İlgili Araştırmalar 21

Yüksek Lisans Çalışmaları 21
Doktora Çalışması 22
Makale, Bildiri, Kitap gibi Bazı Basılı Yayınlar 23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 25
Yöntem 25
Araştırma Yöntemi 25
Veri Kaynakları 25
Etkinliklerle Yaşam Becerileri Eğitimi (Anı); yaşam becerileri tanımı ve önemi, yaşam becerilerinin kuramsal temelleri, yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkili olan faktörler, eleştirel düşünme becerileri, yaratıcı düşünme becerileri, problem çözme becerileri, girişimcilik becerileri, dijital yaşam becerileri, empati kurabilme becerileri, iletişim becerileri, tartışma becerileri, karar verme becerileri, analitik düşünme becerileri, öz farkındalık becerileri, iş birlikli çalışma becerileri, duygularla başa çıkma becerileri, stres yönetimi becerileri, zaman yönetimi becerileri, öfke yönetimi becerileri olmak üzere 19 bölümden oluşmaktadır 26
Veri Toplama Aracı 26
Verilerin Analizi 26
Araştırmanın Tutarlılığına, Teyit Edilebilirliğine, İnandırıcılığına ve Aktarılabilirliğine İlişkin Bilgiler 27
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 28
Bulgular 28
Birinci Alt Problem Olan 5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarına Göre Konuların Dağılımında Yaşam Becerilerini Kazandırma Düzeyine İlişkin Bulgular 28
İkinci Alt Problem Olan 6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarına Göre Konuların Dağılımında Yaşam Becerilerini Kazandırma Düzeyine İlişkin Bulgular 31
Üçüncü Alt Problem Olan 7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarına Göre Konuların Dağılımında Yaşam Becerilerini Kazandırma Düzeyine İlişkin Bulgular 33
Dördüncü Alt Problem Olan 8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarına Göre Konuların Dağılımında Yaşam Becerilerini Kazandırma Düzeyine İlişkin Bulgular 36
BEŞİNCİ BÖLÜM 41
Tartışma, Sonuç ve Öneriler 41

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma 41
İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma 42
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma 44
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma 46
Öneriler 48
KAYNAKÇA 49
EKLER 56
EK-1. Yaşam Becerileri Etkinlik Değerlendirme Formu 56
ÖZ GEÇMİŞ 59

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. *Yaşam Becerilerinin Bileşenleri* 2
Tablo 2. *5. Sınıf Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu* 17
Tablo 3. *6. Sınıf Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu* 18
Tablo 4. *7. Sınıf Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu* 18
Tablo 5. *8. Sınıf Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu* 18
Tablo 6. *5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Sosyal Beceriler Frekans Değerleri* 28
Tablo 7. *5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Düşünme Becerileri Frekans Değerleri* 29
Tablo 8. *5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Duygu Yönetimi Becerileri Frekans Değerleri* 30
Tablo 9. *6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Sosyal Beceriler Frekans Değerleri* 31
Tablo 10. *6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Düşünme Becerileri Frekans Değerleri* 32
Tablo 11. *6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Duygu Yönetimi Becerileri Frekans Değerleri* 32
Tablo 12. *7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Sosyal Beceriler Frekans Değerleri* 34
Tablo 13. *7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Düşünme Becerileri Frekans Değerleri* 34
Tablo 14. *7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Duygu Yönetimi Becerileri Frekans Değerleri* 35
Tablo 15. *8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Sosyal Beceriler Frekans Değerleri* 36
Tablo 16. *8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Düşünme Becerileri Frekans Değerleri* 37
Tablo 17. *8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Duygu Yönetimi Becerileri Frekans Değerleri* 38

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. *Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Becerileri Bileşenleri (WHO, 1997)* 1
Şekil 2. *Dil Becerileri* 6
Şekil 3. *Yaşam Şeması (Defitrika & Mahmudah, 2021)* 13
Şekil 4. *5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı* 30
Şekil 5. *6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı* 33
Şekil 6. *7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı* 36
Şekil 7. *8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı* 39
Şekil 8. *Ortaokul Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı* 39

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

% : yüzde

akt. : aktaran

AYÇ : Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi

CASEL : Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (Akademik, Sosyal ve Duygusal Öğrenme için İş Birliği)

EBA : Eğitim Bilişim Ağı

f : frekans

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

OECD : Organisation for Economic Co-Operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

OED : Oxford İngilizce Sözlüğü

s. : sayfa

STEM : Science, Technology, Engineering, Mathematics (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik)

TDK : Türk Dil Kurumu

TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

TYÇ : Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)

UNICEF : United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

WHO : World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Yaşam, doğumla ölüm arasında yaşanan süre; dirim, hayat, ömür olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2012). İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek için çeşitli becerilere sahip olmak zorunda kalmışlardır. Dönem itibarıyla bilim ve teknolojideki ilerleme teknolojiye uyum sağlayan, gelişime ve değişime açık, sosyal ve dil becerileri gelişmiş, bireysel farkındalığa sahip olan insanların yetişmesi zorunlu hâle gelmiştir. Bu beklentiler ile pek çok çalışma yapılmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (1993, 1997, 1999) yaşam becerilerini, insanların günlük hayatta karşılaştıkları problemler ve negatif durumlar karşısında uyum sağlamalarına ve pozitif davranış sergilemelerine olanak tanıyan beceriler olarak tanımlanmaktadır. Bu becerilerin alt bileşenleri birçok kaynakta farklılık gösterse de DSÖ'ye göre aşağıda yer alan beceriler yaşam becerilerini oluşturmaktadır (WHO, 1997). Belirlenen 10 temel beceri aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Şekil 1. *Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Becerileri Bileşenleri*

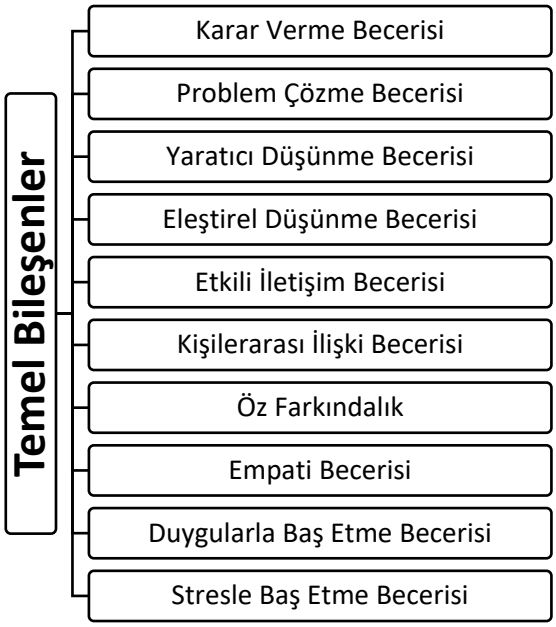

Not. Kaynak: (WHO, 1997)

Literatür taraması yapıldığında söz konusu becerilerin farklı alanlara ayrılarak açıklandığı görülmektedir. Sınıflandırmalar değerlendirilerek en kapsamlı "yaşam becerileri bileşenleri" (oluşturulmuştur (Tekin, 2024). Bu alt bileşenler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. *Yaşam Becerilerinin Bileşenleri*

Sosyal Beceriler	Düşünme Becerileri	Duygu Yönetimi Becerileri
Girişimcilik	Eleştirel Düşünme	Öz Farkındalık
Dijital Yaşam	Yaratıcı Düşünme	Duygularla Başa Çıkma
Empati Kurabilme	Problem Çözme	Stres Yönetimi
İletişim	Karar Verme	Zaman Yönetimi
Tartışma	Analitik Düşünme	Öfke Yönetimi
İş Birlikli Çalışma		

Sözü edilen beceriler, çocuklar ve ergen bireyler için oluşturulmuş etkili bir programdır. Bu program ile çocuk ve ergen bireyler kendilerini gerçekleştirebilir, olumsuz durumlara karşı kendilerini koruyabilir, doğru kararlar verebilir ve etkili ilişkiler kurabilir (Bailey, 2014; Lauereta, 2018; UNESCO, 2004). Bu beceriler yalnızca bireyleri değil toplumları da geliştirebilecek yetkinliktedir. Yaşam becerilerinin geliştiği ülkelerde yaşam kalitesi artar, demokrasi ve hukuk gibi olgular gelişme gösterir, değişen dünyaya uyum sağlanır. Bu nedenle yaşam becerileri eğitim programlarında önemli ölçüde yer almalıdır.

Ülkemizdeki eğitim programları incelendiğinde 2018 yılında yapılan önemli değişiklikler ile yaşam becerilerine bir başlık altında yer verilse de bu becerilerin tam anlamıyla kazanılması için müfredat etkinliklerinin daha kapsamlı belirlenmesi gerekmektedir. Yaşam becerilerine dayalı bir eğitim için ülkenin ihtiyaçları temel alınarak farklı sınıf düzeylerinde uygulanabilir bir eğitim programı tasarlanmalıdır. Yaşam becerileri eğitiminin okul müfredatına entegre edilmesi ve etkinlikler yardımıyla sınıflarda uygulanması becerileri geliştirmek için elzemdir (Prajapati vd., 2016).

Türkçe dersi öğretim programı kapsamında olan beceri ve kazanımlar eğitim sürecinde etkinlikler aracılığıyla kazandırılmaya çalışılmaktadır. Dil eğitiminde etkinlikler öğrencilerin yaparak yaşayarak aktif bir şekilde öğrenmeleri ve öğrendikleri bilgileri pekiştirmeleri için tasarlanmıştır. Bu etkinlikler tasarlanırken içerik, kazanım, öğrenme stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri, öğrencilerin hazırbulunuşluğu ve ölçme değerlendirmenin nasıl yapılacağı önemsenmelidir (Sürbahanlı, 2018). Türkçe dersi öğretim programı hazırlanırken de bu planlamaya uygun olarak hazırlanmalıdır.

Söz konusu beceriler öğrencilere etkinlikler aracılığıyla kazandırılırsa öğrenmeler daha kalıcı hâle gelecektir. Bu nedenle sınıf ortamında gerçekleştirilen etkinliklerin yaşam becerileri temel alınarak oluşturulması gerekmektedir. Bu noktada 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim

Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerileri açısından incelenmesi oldukça önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerileri açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- 5. sınıf temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaşam becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 6. sınıf temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaşam becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 7. sınıf temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaşam becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 8. sınıf temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaşam becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Gelişen teknolojiyle beraber insanlardan farklı becerilere sahip olmaları beklenmektedir. Çağın ihtiyaçlarını karşılayabilmek, mevcut döneme uyum sağlayabilmek için yaşam becerilerine sahip olmak gerekir. Söz konusu beceriler ailede, toplumda ve eğitim kurumlarında kazandırılabilir. Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen etkinliklerin niteliği bu noktada önem arz etmektedir. 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerilerini kazandırma düzeyini belirlemek araştırmanın temel gerekçesidir.

Yeni dönemde pek çok kurum ve kuruluş, öğrencilere kazandırılması gereken beceriler üzerine araştırmalar yapmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) eğitim amaçlı projeleri bunlardan birkaçıdır. Çalışmalar hayat şartlarına ve günümüz koşullarına göre sürekli geliştirilmiş ve yenilenmiştir. Bu konuda yapılan araştırmalar dünya kamuoyunun dikkatini çekmektedir. Bu çalışma da yaşam becerilerini incelediği için güncel bir çalışma olmaktadır.

Türkçeyi iyi bilen bir öğrenci kendi duygularını, düşüncelerini iyi tanır ve bunları etkili bir şekilde ifade eder, sosyal ortamlara kolaylıkla uyum sağlar. Nitelikli ana dili eğitimi almış bireyler, bilgi ve beceri edinme konusunda daha avantajlı bir konumdadırlar (Gültekin, 2019).

Bu bakımdan Türkçe derslerinde yaşam becerilerine yer vermek, bu becerileri kazandırmayı sağlamak oldukça önemlidir. Bu çalışma, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerilerini kazandırma düzeyini ortaya koyacaktır. Buna bağlı olarak çalışma, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın incelenmesi ve geliştirilmesine yönelik Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kuruluna kaynaklık edebilir. Böylece Türkçe Dersi Öğretim Programı iyileştirilebilir ve öğrencilerin yaşam becerilerini aktif olarak kullanabilmelerine yardımcı olunabilir.

Yaşam becerileri üzerine ülkemizde yapılmış araştırmalar genellikle spor ve sayısal alanlarındadır. Spor alanında yapılan çalışmalarda (Türk, 2015; Taşçı, 2020; Sarı, 2021; Uzundağ, 2022) yaşam becerileri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Sayısal alanda yapılan araştırmalarda ise (Abaoğlu, 2018; Demirel, 2021; Ayber, 2022; Kılıç, 2022) bireylerde yaşam becerileri eğitiminin etkileri değerlendirilmiştir. Sosyal bilimler alanında ise özellikle Türkçe eğitiminde Tekin (2024) tarafından yapılan araştırmada Yaşam Becerileri-Etkinlik Değerlendirme Formu kullanılarak ortaokul Türkçe ders kitapları yaşam becerileri açısından incelenmiştir. Bu çalışmada ise 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temalardaki öğrenme öğretme uygulamaları Tekin (2024) tarafından hazırlanan Yaşam Becerileri-Etkinlik Değerlendirme Formu kullanılarak incelenmeye çalışılmıştır. Sosyal bilimler ve özellikle Türkçe eğitimi alanında yapılan araştırmaların sınırlı olması nedeniyle yapılan bu çalışmanın alan yazınına önemli katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu bakımdan çalışma, alan yazınındaki bu ihtiyacı karşılayacak ve Türkçe eğitimi araştırmacılarına kılavuzluk edecektir.

Araştırmanın Sınırları

- Bu araştırma 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamaları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Beceri: Kişinin yatkınlıkları ve öğrenme becerileri doğrultusunda bir işi başarılı bir şekilde tamamlama ve süreci amacına uygun bir şekilde sonuçlandırma yeteneği; maharet (Türk Dil Kurumu, 2012).

Yaşam Becerileri: Yaşam becerileri; bireylerin günlük hayatta karşılarına çıkan problemler veya negatif durumlar karşısında uyum sağlamalarına ve pozitif davranışlar sergilemelerine olanak tanıyan temel yeterliliklerdir (Tekin, 2024).

Öğretim Programı: Öğretim programına bağlı ya da öğretim programından bağımsız olarak öğrencilere kazandırılması hedeflenen bir dersin öğretimi, o dersle ilgili gerçekleştirilen tüm etkinliklerin ve deneyimlerin toplamını oluşturur (Demirel, 2014).

Türkçe Dersi Öğretim Programı: 2024 Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı.

Genel Amaçlar: Bu araştırmada genel amaçlar ifadesi amaçlar, yetkinlikler ve öğrenme çıktısı açısından kullanılmıştır

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Eğitim, belirlenen bir konuda bilgi, beceri ve anlayış kazandırma, yetiştirme ve geliştirme işidir. Bu sistem öncelikle kişinin içinde doğup büyüdüğü aile veya toplumda başlar. Ana dili eğitiminin de başlangıç noktası ailedir. İnsanların sağlıklı bir şekilde iletişim kurabilmeleri ve sosyal-kültürel birliktelik sağlamaları ana dili eğitimine bağlıdır.

Ana dili eğitimi olarak Türkçe eğitimi bir bilgiyi beceriye dönüştürme dersidir. Türkçe dersi dört temel dil becerisi üzerine kurulmuştur. Bu derste temel amaç bireylerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmektir (Tekin, 2024).

Dil becerileri; dinleme, konuşma, okuma, yazma etkinliğine dayanır. Bu beceriler birbirini tamamlayan ilişkiler içinde kazanılır. Becerilerin dengeli bir şekilde geliştirilmesi kişinin anadilindeki yetkinliğini gösteren çok önemli bir kriterdir (Sever, 2011). Dil becerileri iki grup halinde incelenmektedir:

Şekil 2. *Dil Becerileri*

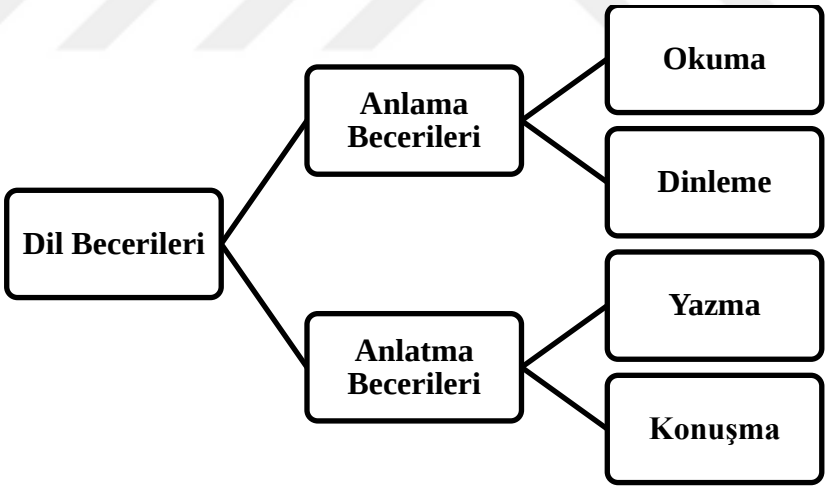

Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hayatları boyunca faydalanacakları dört temel dil becerisini bütüncül bir yaklaşımla kazanmalarını hedefleyecek şekilde tasarlanmıştır (Akçay & Kardaş, 2019).

TYÇ'de (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi) ifade edilen yetkinliklere Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019) yer verilmiştir. Bu yetkinlikler; insanların duyuşsal, zihinsel ve toplumsal alanlarda geliştirilmesini sağlayacak türdendir. Belirtilen yetkinlikler: matematiksel beceriler anadilde ve yabancı dillerde etkili iletişim kurma yeteneği, dijital yetkinlik, bilim ve teknolojideki temel bilgiler, öğrenme becerileri, sosyal ve

vatandaşlıkla ilgili yeterlilikler, inisiyatif alma, girişimcilik ve kültürel farkındalık gibi unsurları kapsamaktadır (TYÇ, 2016). Belirtilen beceriler büyük oranda yaşam becerileri ile benzerlik göstermekle birlikte yaşam becerilerinin daha kapsamlı olduğu söylenebilir.

Yenilenen Türkçe Dersi Öğretim Programı (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024) ile gündeme gelen önemli yeniliklerden biri üretim atölyesi etkinlikleridir. Üretim atölyesi etkinlikleri esasında Türkçe dersinde yapılan çalışmalarda ürün ortaya çıkarma faaliyetleridir. Üretim atölyesine yönelik etkinlikler daha çok konuşma ve yazma becerisine yönelik planlanmış olsa da dinleme/izleme ve okuma atölyeleri de programa dâhil edilmiş ve atölye faaliyetlerinin dört temel beceriyi desteklemesi sağlanmıştır (Kalyoncu & Memiş, 2024).

Yaşam Becerileri

21. yüzyıl dünyasının hızla değişen sosyal yapısında bireyler küreselleşme, işsizlik, nüfus patlaması, alkolizm, madde kullanımı, teknoloji bağımlılığı, şiddet ve zorbalık gibi birçok sorunla karşılaşmıştır. Bu sorunlarla başa çıkabilmek, değişen koşullara uyum sağlayabilmek ve toplumun taleplerini karşılayabilmek için güncel becerilere ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyaçlara yanıt verebilmek için çeşitli bilimsel çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalarda "yaşam becerileri" kavramı kullanılmıştır. Söz konusu beceriler için farklı kaynaklarda birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlar kısaca şöyle özetlenebilir:

Danish (2004) yaşam becerilerini; bireyi çeşitli ortamlarda (çevre, okul, ev vb.) başarıya ulaştıran beceriler olarak ifade etmektedir. Hendricks (1996) yaşam becerilerini; bireylerin yaşamlarında başarılı, üretken ve tatminkâr olmalarına yardım eden beceriler olarak adlandırmaktadır. WHO (2004) yaşam becerilerini; bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları zorluklar karşısında uyum sağlamalarına ve pozitif davranış göstermelerine olanak tanıyan beceriler olarak adlandırmaktadır. UNICEF (2020) yaşam becerilerini; bireylerin üretken ve sağlıklı bir hayat yaşayabilmeleri için sahip oldukları kişiler arası ilişkiler ve psikososyal beceriler olarak ifade etmektedir.

Yapılan tanımlar değerlendirildiğinde, yaşam becerileri; değişen yaşam koşullarına uyum sağlayabilmek, günlük hayatın taleplerini karşılayabilmek ve yaşamı daha anlamlı kılabilmek için gerekli olan temel yeterlilikler olarak ifade edilebilir.

Söz konusu beceriler erken yaşlardan başlayarak bireylerin gelişimlerine katkıda bulunur, onları gerçek yaşama hazırlar. Bu beceriler bireyin günlük hayatta karşılaşacağı sorunlara etkin çözümler üretmesine; değişen yaşam koşullarına rağmen fiziksel ve psikolojik sağlığını korumasına; sosyal ortamlarda uyumlu davranışlar göstermesine yardımcı olur (Tekin, 2024).

Yaşam becerileri; yaratıcı düşünme, doğru karar verme, eleştirel düşünme, problem çözme, etkili iletişim kurma, duygularla ve stresle baş etme, kendinin farkında olma ve sosyal ilişkiler kurma gibi davranışları kapsar (Kırkkılıç vd., 2022). Bu davranışlar bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanlara ayrılarak incelenebilir.

Yaşam becerileri, başta Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) olmak üzere birçok kaynağa göre çeşitli alt bileşenlere ayrılmaktadır. Bu sınıflandırmalardan biri Pan Amerikan Sağlık Organizasyonuna aittir. Bileşenler değerlendirildiğinde Dünya Sağlık Örgütü (1999) tarafından oluşturulan yaşam becerileri ile bu tabloda yer verilen yaşam becerilerinin büyük oranda benzer becerileri kapsadığı sonucuna varılmaktadır.

Genel olarak bakıldığında yaşam becerileri üç kategoride sınıflandırılır:

1. Sosyal Beceriler: Girişimcilik, dijital yaşam, empati kurabilme, iletişim, tartışma ve iş birlikli çalışma becerilerinden oluşmaktadır.
2. Düşünme Becerileri: Karar verme, eleştirel, yaratıcı ve analitik düşünme, problem çözme gibi zihnin mantıksal yeteneğini geliştiren becerilerdir.
3. Duygu Yönetimi Becerileri: Öz farkındalık, duygularla başa çıkma, stres yönetimi, zaman yönetimi, öfke yönetimi becerilerinden oluşmaktadır.

Sosyal Beceriler

Girişimcilik, dijital yaşam, empati kurabilme, iletişim, tartışma ve iş birlikli çalışma becerilerinden oluşmaktadır.

Girişimcilik: Bozkurt'a (2000) göre çevredeki fırsatları fark ederek bunlara yönelik plan-proje yapmak ve bu tasarıları günlük hayata taşıyarak yaşamı daha anlamlı kılmak; Titiz'e (1994) göre ise başkalarının göremediği fırsatları görerek bunları işe dönüştürmek ve risk alabilmektir. Genel anlamda girişimcilik; fırsatları değerlendirmek, yenilikçi fikirler sunmak ve bu fikirleri somutlaştırmaktır. Bu beceriyi kazanmış bireyler risk alabilir, fırsatları değerlendirebilir, yenilikçi fikirler sunabilir ve bu fikirleri üretebilirler.

Dijital yaşam: Literatürde bu beceriler için "dijital beceriler" veya "bilgi teknolojileri becerileri" kavramları da kullanılmaktadır. Balaman'a (2021) göre söz konusu beceriler, bireylerin günlük yaşamlarında dijital ortamlarda karşılaştıkları sorunlarla başa çıkabilmek için gerekli olan becerilerdir. Dijital yaşam becerileri; teknolojiyi amacına uygun olarak kullanmak, dijital araçlar vasıtasıyla fikir paylaşmak, dijital ortamlarda sunulan verileri korumak ve dijital hayatın bir üyesi olmak gibi becerileri sağlar. Bu becerilere sahip bireyler dijital bilgi

kaynaklarının güvenilirliğini sorgulayabilir, siber saldırılara karşı önlem alabilir, dijital platformlarda verilerini koruyabilirler.

Empati kurabilme: Başkalarının duygu ve düşüncelerini anlayabilmek için bireyin kendisini karşısındakinin yerine koyabilmesidir (Dökmen, 2004). Empati; bireylerin etkili iletişim kurmalarında, sosyal ilişkilerde başarı sağlamalarında ve iş birliği yapmalarında önemli bir yere sahiptir. Empati kurabilen bireyler çevrelerindeki insanlarla güçlü bağlar kurabilir ve sağlıklı ilişkiler geliştirebilir. Empati kültürüne sahip toplumlarda ise hoşgörü ve karşılıklı anlayış geliştiğinden daha saygılı bir ortam kurulabilir.

İletişim: Uşaklı'ya (2014) göre iki insan arasında anlam alışverişi; Sabuncuoğlu ve Gümüş'e (2016) göre ise duygu ve düşüncelerin farklı yollarla aktarıldığı, alındığı ve yorumlandığı, bireylerin hayatlarını sürdürme ve herhangi bir konu hakkında kendi görüşlerini savunmaya ikna etmek için söz ya da sembollerle yapılan alışveriş işlemidir. En genel anlamda iletişim, bireyin duygu ve düşüncelerini uygun olarak ifade etmesidir. İnsanların özel, sosyal ve akademik yaşamları sahip oldukları iletişim becerilerine göre şekillenir (Çetin ve Kurudayıoğlu, 2015). Bu nedenle iletişim becerilerinin kazanılması için erken yaşlardan itibaren desteğe ihtiyaç vardır (Kaya, 2012; Yüksel, 2011).

Tartışma: Aldağ'a (2005) göre birbiriyle benzer veya birbirinden farklı bakış açılarına sahip bireylerin, bir kişiyi anlamak ya da bir konuda karar vermek için farklı perspektifleri değerlendirme süreci ve bu değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkan ürünlerdir. Genel anlamda tartışma herhangi bir konu üzerinde karşılıklı bir şekilde fikirleri öne sürme ve savunma işlemidir. Bu beceriye sahip bireyler duygu ve düşüncelerini doğru aktarabilir, farklı görüşlere saygı duyabilir ve kendi haklarını savunabilirler. Tartışma, kişilerin öğrenme yeteneklerini geliştirdiği için erken yaşlarda kazanılması gereken bir beceridir.

İş birlikli çalışma: Kanyılmaz'a (2018) göre takım çalışmasına dayalı öğrenmelerde, proje tabanlı öğretimde ve daha birçok öğrenme stratejisinde etkili biçimde kullanım için ihtiyaç duyulan bir beceridir. Revşen'e (2022) göre bireylerin belirli bir amaç için toplanarak yaptıkları çalışmaları ve bu yönde yapılan iş birliklerini kapsayan bir süreçtir. Söz konusu becerilerin gelişimi ile bireyler öğrenme sorumluluğu alır ve kendi öğrendiklerini başkalarıyla paylaşır. İş birlikli çalışma becerilerine sahip bireyler; farklılıklara hoşgörü gösterebilir, sosyal ilişkilerde daha uyumlu olabilir.

Düşünme Becerileri

Analitik düşünme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme ve problem çözme becerilerinden oluşmaktadır.

Eleştirel düşünme: Kaya'ya (1997) göre bir şeyin iyi ya da kötü yönlerini dikkate alarak değerlendirme süreci; Facione (1990) eleştirel düşünme becerisinin bileşenlerini altı boyutta ele almıştır; yorumlama, analiz etme, değerlendirme, çıkarımda bulunma, tanımlama ve kendini düzenleme. Bu becerilere sahip bireyler farklı bakış açıları geliştirebilir ve kendi hayatlarıyla ilgili en doğru kararı alabilirler (Fisher, 2001; Ennis, 2011). Eleştirel düşünme becerileri öğrenilebilir ve öğretilebilir becerilerdir. Bu nedenle söz konusu becerilerin geliştirilmesinde bireyin öğretim sürecine aktif katılması ve uygulama merkezli bir eğitim sürecinin düzenlenmesi gereklidir.

Yaratıcı düşünme: Temizkan'a (2010) göre yaratıcılık, bireylerde var olan bilgi, tecrübe ve düşüncenin günlük hayattan bilimsel çalışmalara uzanan, yeni ve özgün çözümleri barındıran tutum, davranış şeklidir. Yaratıcı düşünme ise yeni bir ürün oluşturarak tasarım yapabilme, hayal etme ve buluş yapma, tahmin yürütme ve sentez yapabilme becerilerini kapsar (Kanyılmaz, 2018). Yaratıcı düşünme yaratıcılığın zihinsel boyutunu kapsamaktadır (Sevim vd., 2011). Yaratıcı düşünme; yaratıcı düşünebilen bireyler hayal güçlerini etkin kullanarak yeni ürünler oluşturabilir ve var olan sorunlara özgün çözümler üretebilirler. Bu nedenle yaratıcı düşünme becerisi sürekli yenilenen günümüz dünyası için sahip olunması gereken önemli bir beceridir (Karal, 2019).

Problem çözme: Türnüklü ve Yeşildere (2005) bu kavramı, bireyin zihninde karmaşa yaratan ve ilk kez karşılaşıldığı için standart bir çözüm yolu sunmayan bir durum olarak tanımlamaktadır. Bu tür bir sorun yalnızca çözmeye gayret eden kişinin bilgi birikimini etkili bir şekilde kullanması sonucu çözülebilir. Problem çözme ise bu sorunun bireyin bir dizi zihinsel aktiviteleri kullanarak istediği sonuca varabilmesidir (Snyder, 2008; Hesse vd., 2015;). Bireyler yaşam boyu sayısız problemle karşılaşır bu nedenle söz konusu becerilerin küçük yaşlardan başlanarak kazanılması ve geliştirilmesi gereklidir. Bu beceriye sahip bireyler sosyal ilişkilerinde daha başarılı olur ve stresli hayat olayları karşısında üstünlük sağlar (Goodman vd., 1995).

Karar verme: Güçray'a (2003) göre belirlenen hedef doğrultusunda ihtiyaç duyulan bilginin toplanıp incelenerek alternatiflerin oluşturulması ve hedefe uygun olan alternatifin seçilmesidir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere karar verme, bir tercih işlemidir. Bireyler yaşamları boyunca seçim yapmaları gereken sayısız durumla karşılaşır. Bu nedenle bireylerin erken yaşlarda karar verme becerilerinin gelişmiş olması gelecek yaşantılarında daha kararlı kişiler olması için önemlidir (Revşen, 2022). Söz konusu beceriye sahip bireyler karar verme sorumluluğunun kendilerinde olduğunu kavradıkları için dışa bağımlı olmazlar (Çetin ve

Kurudayıoğlu 2015). Bunun yanında karar verme sürecini sağlıklı yürüten insanlar daha hızlı ve etkili kararlar verebilir.

Analitik düşünme: Ruskin'e (2011) göre durumların, problemlerin, görüşlerin ve argümanların bileşenlere ayrılarak değerlendirilmesi; Facione'ye (2011) göre bilgilerin yorumlanması, bilgilerdeki benzer ve farklı yönlerin saptanması ve ilişkilerin tanımlanması durumudur. En genel anlamda analitik düşünme; bir yapının parçalara bölünmesi, bölünen parçalar arasında mantıklı çıkarımlar yapılarak bütünün ifade edilmesi, tümdengelim sürecidir. Bu beceriye sahip bireyler zihinlerini aktif bir biçimde kullandıkları için sorunlara pratik çözümler üretebilir. Aynı zamanda analitik düşünebilen bireylerin akademik başarıları bu durumdan olumlu yönde etkilenebilir (Karenina vd., 2020).

Duygu Yönetimi Becerileri

Öz farkındalık, duygularla başa çıkma, stres yönetimi, zaman yönetimi, öfke yönetimi becerilerinden oluşmaktadır.

Öz farkındalık: Lykins–Emily ve Baer–Ruth'a (2009) göre öz farkındalık, bireyin kendisi hakkında her türlü bilgiye sahip olması anlamına gelir. Bu kavram, bireyin kendi kimliğine dair bir bilinç geliştirmesi ve güçlü-zayıf yönlerini tanıyarak kendisini objektif bir şekilde değerlendirebilmesi olarak tanımlanabilir. Bu beceriler sayesinde bireyler kendilerini, yaşamlarını yönetebilir ve kendilerine bir değer biçebilirler (Veenman vd., 2006). Duygu ve düşüncelerinin farkına varmış bireylerin yaşam kalitesi olumlu gelişim gösterir ve sağlıklı ilişkiler kurma olasılıkları artar (Okpara, 2018; Silvia ve O'Brien, 2004).

Duygularla başa çıkma: Herhangi bir olay, nesne ya da bireylerin insanın duygusal durumlarını tanıma, anlama ve yönetme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2012). Töremen ve Çankaya'ya (2008) göre duygularla başa çıkma; duyguları tanıma, onların farkında olma, onlara uyum sağlayabilme ve işlevsel bir şekilde kullanabilme süreci içerisinde bireyin duygusal olgunluğudur. Söz konusu beceriler bireylerin duygusal farkındalığını geliştirir ve sosyal ilişkilerini sağlıklı yürütmelerini sağlar. Duygularla başa çıkma bilhassa eğitim öğretim ortamlarında dikkate alınması gereken bir beceridir zira öğrencilerin okul başarıları üzerinde duygu durumlarının büyük tesiri vardır (Kırkkılıç vd., 2022).

Stres yönetimi: Eroğlu'na (2007) göre stres, günlük yaşamda istenmeyen bir durum veya duygu ile ilgili çağrışımlardır. Stres yönetimi ise stres altındaki bireyin bu olumsuz durumla baş edebilmesi, bu durumu iyileştirebilmesi veya bu durumdan kaçınabilmesidir (Gürel & Karakaya 2015). Modern çağın rahatsızlıklarından biri olarak görülen stres, hayatın her anında karşılaşılabilecek bir durumdur. Bu nedenle erken yaşlarda stres yönetimini

öğrenmek gereklidir. Stres yönetimindeki amaç, bireyin beden ve ruh sağlığını koruyarak kaliteli bir hayat sürmesini sağlamaktır. Stresi yönetebilen bireyler akademik hayatlarında ve sosyal ilişkilerinde daha başarılı olurlar.

Zaman yönetimi: Bir işin ya da oluşun içinde geçmekte olduğu, geçeceği veya geçtiği süre zaman olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2012). Zaman, telafisi olmayan değerli bir kaynaktır. Onu yavaşlatmak, durdurmak ya da değiştirmek mümkün değildir bu nedenle en iyi şekilde değerlendirilmelidir (Scoot, 1997). Zamanı iyi değerlendirebilmek noktasında karşımıza "zaman yönetimi" kavramı çıkmaktadır. Zamanı etkili kullanabilme anlamına gelen bu kavram, yaşamımızın tüm alanlarındaki etkinliklerin uyumlu bir şekilde yürütülebilmesi için zamanın planlanmasını sağlar (Özgen, 2000). Zaman yönetimine sahip bireyler zamanı planlarken önceliklerini belirler, zaman tuzaklarından kaçınır, mevcut işlerini dilimlere ayırarak zaman çizelgesi oluşturur ve zamanı etkili kullanır. Zaman yönetimi becerileri hayatın her alanında kolaylıklar sağlasa da özellikle okul ve meslek yaşamında kullanılması gereken bir beceridir.

Öfke yönetimi: Spielberger (1988) öfkeyi, düşük düzeyde bir rahatsızlıktan hiddete kadar değişen bir duygu veya şiddetli bir kızgınlık olarak tanımlamaktadır. Bu duygunun kontrolü oldukça önemlidir zira öfke kontrol edilmediği takdirde sosyal, fiziksel ve cezai yaptırımları olabilir. Öfkenin denetlenerek kontrol altına alınması anlamına gelen öfke yönetiminin amacı, öfkenin neden olduğu davranışsal ve duygusal hareketlenmeyi en düşük seviyeye getirmektir (Çağlar, 2019). Soykan (2003) öfke yönetiminde kullanılması gereken becerileri öfkenin farkına erkenden varma, ara verme, derin nefes alma, egzersiz, öfkeyi ifade etme, sonuçları düşünme ve hayal etme şeklinde sıralamıştır. Bu becerilere sahip bireyler öfkelerini kontrol altına alabildikleri için okul, iş ve sosyal çevrelerinde daha rahat ilişkiler kurabilirler.

Yaşam Becerileri Eğitiminin Önemi

Yaşam becerileri erken çocukluk yıllarından başlayarak bireylerin sosyal, bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Bu becerilerin kazanılmasının temelinde bireyin kendini hayatın zorluklarına karşı güçlendirmesi ve söz konusu becerilerin öğrenilebilir olduğu düşüncesi yer almaktadır. Bu düşünce beraberinde "yaşam becerileri eğitimi" ni getirmiştir.

Yaşam becerileri eğitimi son zamanlarda eğitim uzmanları ve araştırmacıları tarafından ilgi gören bir konu olmuştur. Hatta pek çok yabancı yayın bu alanla yakından ilgilenmiş ve bu alanla ilgili duyurular yayımlamıştır: UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu), UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü), ve CASEL (Akademik, Sosyal ve

Duygusal Öğrenme için İş Birliği) bunlardan birkaçıdır. Yaşam becerileri eğitimi, çocuklar ve gençler için özel olarak tasarlanmış bir programdır. Bu eğitim, onların yaşam becerilerini geliştirmeyi amaçlar (WHO, 2001). Defitrika ve Mahmudah (2021), yaşam becerileri eğitiminin genel ve özel yaşamı kapsadığını ve bu eğitimin karakter oluşumunda önemli olduğunu ifade etmiştir. Sözü edilen kavramlar arasındaki ilişki Şekil 3'te açıklanmaktadır.

Şekil 3. *Yaşam Şeması*

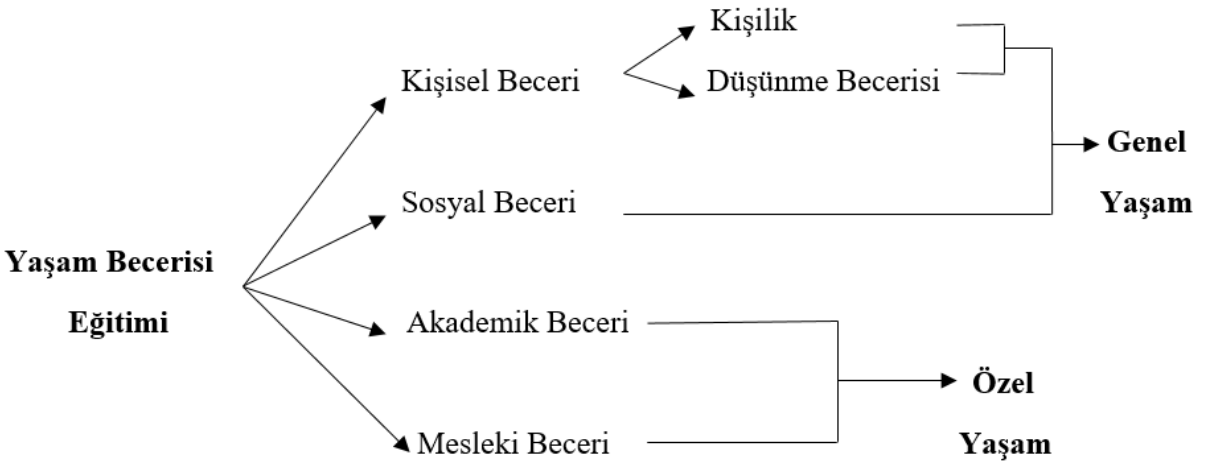

Not. Kaynak: (Defitrika & Mahmudah, 2021)

Yaşam becerileri eğitimi; bireylerin gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan, belirli bir plan dâhilinde yapılandırılmış, aktif katılıma olanak tanıyan, sonuç odaklı bir eğitim programıdır. Bu programlar çocuk ve gençlerin olumlu davranış geliştirmelerini ve onların hayatlarındaki risk faktörlerini en düşük seviyeye indirirken koruyucu faktörleri en yüksek seviyeye çıkarmalarını hedeflemektedir (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu, 2003).

Yaşam becerileri eğitim programlarının planlı bir biçimde uygulanması durumunda bireyde iletişim, empati, problem çözme, yaratıcı düşünme, karar verme, eleştirel düşünme, kişisel ve kişilerarası, öz farkındalık, stres ve duygularla başa çıkma becerileri anlamlı bir şekilde gelişir. Bu eğitimi alan bireylerin duyuşsal ve sosyal becerilerinin geliştiği, düşünsel ve davranışsal problemlerinin azalarak akademik düzeylerinin yükseldiği gözlemlenmiştir (Monyangi, 2010). Programın bireysel faydalarının yanı sıra demokrasi, hukuk, eğitim, insan hakları, vatandaşlık gibi olguları geliştirmesiyle toplumsal faydaları da bulunmaktadır. Bu nedenle kendi sosyokültürel yapılarına bağlı olarak ülkeler, öğretim programları ve müfredatlarına yaşam becerileri eğitim programlarını uyarlamaktadır. Arjantin, Meksika, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Almanya bu ülkelerden bazılarıdır.

Yapılan bazı boylamsal çalışmalar erken yaşlarda kazanılan yaşam becerilerinin, bireylerin ilerleyen yaşlardaki hayatları üzerinde fiziksel ve zihinsel açıdan sağlıklı olma gibi pozitif etkilerinin olduğunu göstermiştir (Goodman vd., 2015; Gutman & Schoon, 2013; Moffitt vd., 2011). Bu nedenle yaşam becerileri eğitim programlarına okul öncesi düzeyden başlayarak ilkokul, ortaokul ve lise eğitimlerinde yer verilmelidir. Becerileri planlı ve metodik bir şekilde vermesi açısından yaşam becerileri eğitim programlarının okul gibi örgün eğitim kurumlarında yürütülmesi daha başarılı sonuçlar doğuracaktır. Prajapati vd. (2016) göre yaşam becerileri eğitim programlarının okul müfredatlarına entegre edilmesi ve sınıf içi etkinlikler aracılığıyla uygulanması söz konusu becerileri geliştirmek için gereklidir.

Yaşam becerileri eğitim programları; öğretmen eğitimleri, öğretim kılavuzu, eğitim için hazırlanmış araçlar ve eğitimlerin devamlılığı ile verimli bir şekilde uygulanma fırsatı bulur (Kırkkılıç vd., 2022). Bu gerçeklerden hareketle öğretim ortamları ve öğretim programlarının yenilenmesi gerekmektedir.

Yaşam becerilerinin kazandırılmasında Türkçe eğitiminin önemi büyüktür. Kaliteli bir ana dili eğitimi alan bireyler bilgi ve beceri kazanımı konusunda daha avantajlı bir konumda olmaktadırlar (Gültekin, 2019).

Türkçe Dersi Öğretim Programı

Bu bölüm, Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanmasına dair esasları, temel yaklaşımını ve özel amaçlarını; tema öğrenme çıktı sayısı ile süre tablosunu; kitap ebatları ve ders kitabı form sayıları gibi unsurları içermektedir. Ayrıca, programın genel yapısına ilişkin açıklamalara da yer verilmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Temel Yaklaşımı

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın ana hedefi, geleceğin bireylerinin dünyayı anlamasının temel aracı olan Türkçeyi en etkili şekilde kullanabilmelerini sağlamaktır. Bu amaçla, dil aracılığıyla Türk kültürü ve değerlerinin doğru bir biçimde kazandırılması, Türkçenin zenginliklerine hâkim olunması hedeflenmektedir. Bu hedeflere ulaşmak ise dil becerilerindeki üst düzey gelişimle mümkün olacaktır. Bu nedenle, program; beşinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar hem anlama hem de anlatma becerilerini geliştirmeye yönelik kavramsal ve alan becerilerine odaklanmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın öğretim programlarının genel yaklaşımına uygun olarak, Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, her öğrencinin üst düzey düşünme becerileriyle donanmış, kimliği ve karakteri olgun bireyler olmasını, ana dilini etkili bir şekilde kullanabilen bir anlayış geliştirmesini hedeflemektedir. (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, s. 5).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilere birçok önemli kazanım sağlamayı hedeflemektedir. Bu program sayesinde öğrenciler, Türkçenin zengin ifade olanaklarını kullanarak düşüncelerini etkili bir şekilde dile getirebilecek; Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun bir biçimde, bilinçli ve özenli bir şekilde kullanma becerisi geliştireceklerdir. Ayrıca, millî, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel ve sosyal değerlere önem vermeleri, milli duygu ve düşüncelerini zenginleştirmeleri sağlanacaktır. Öğrenciler, basılı materyaller ve çoklu ortam kaynakları aracılığıyla bilgiye erişim sağlayacak; edindikleri bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerini geliştireceklerdir. Ayrıca dil becerileri sayesinde kavramsal yetkinliklerini, eğilimlerini, değerlerini, sosyal-duygusal öğrenme becerilerini ve okuryazarlık yeteneklerini artırmaları beklenmektedir. Türkiye ve dünyadan seçkin kültürel ve sanatsal eserleri tanıyarak estetik ve sanatsal değerlere sahip çıkmaları amaçlanmaktadır. (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, s. 5).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasına İlişkin Genel Esaslar

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Türkçemizin doğru ve etkili kullanımını teşvik etmekte, öğrencilerin kelime hazinelerini ve dil becerilerini geliştirmeye özen göstermektedir. Bu model, milli ve manevi değerlerimizi tanıtan, geçmiş ile gün arasında bir köprü kurarak geleceğe yön veren, olgun ve erdemli bireylerin yetişmesine katkı sağlamayı hedefleyen eğitim öğretim süreçlerini kapsamaktadır. Bilgi ve beceriler, içerik çerçevesi içinde yeni anlamlı bütünler oluşturacak şekilde düzenlenmeli; sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık, eğilimler ve değerler gibi programlar arası bileşenler, öğrenmenin anlamlı bir parçası haline getirilmelidir. Sosyal-duygusal öğrenme becerileri, eğilimler, okuryazarlık ve değerlere notla değerlendirme zorunluluğu olmamakla birlikte, bu bileşenlerin gelişimi için performans görevleri ve dereceli puanlama anahtarları gibi ölçme araçlarında dikkate alınması gereken ölçütler arasında yer almalıdır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, s. 6).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Strateji ve Yöntem Öğretimi Uygulama Esasları

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin bilişsel stratejileri dinleme/izleme, okuma ve yazma süreçleri dışında kullanmalarını beklemektedir. Bu bölümde bilişsel stratejiler hakkında bilgiler sunulmaktadır. Bilişsel stratejiler, okuma, dinleme veya yazma süreçlerinin başarıyla tamamlanmasında bireylerin kullanacağı zihinsel süreçler ve bu süreçlere dayalı uygulamaları içermektedir. Programda yer alan bilişsel stratejilerin,

gerektirdiği bilişsel yük dikkate alınarak uygun bir sırayla ve doğrudan öğretim yöntemiyle öğretilmesi önem taşımaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, s. 9).

Dinleme/izleme ve okuma becerilerine yönelik öğretilecek bilişsel stratejiler ortak olup, kaynaklarda anlama stratejileri olarak da bilinir ve ortak bir niteliğe sahiptir. Bu stratejiler, ilgili temanın sıralamasına göre ya okuma ya da dinleme/izleme becerisinde uygulanacaktır. Okuma, dinleme/izleme ve yazma becerileri için kullanılacak yöntem ve teknikler, ilgili öğrenme çıktılarında yer alan açıklamalara dayanarak öğretilecektir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, s. 10).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Esaslar

Sınıf içi değerlendirmenin temel amacı, öğretim sürecini desteklemek ve geliştirmektir. Bu bağlamda, sınıf içi değerlendirme, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirleyerek öğrenme ihtiyaçlarını anlayarak öğrenme sürecini desteklemeye, öğrenme içeriği ile ilgili kararlar almaya ve öğretim stratejilerini gözden geçirmeye yardımcı olan bir araçtır. Ölçme ve değerlendirme sürecinin tasarlanması ve uygulanmasında aşağıdaki ilkeler dikkate alınmalıdır:

1. Planlanan ölçme ve değerlendirme araçları açık, anlaşılır ve öğrencilerin seviyesine uygun olmalıdır.
2. Ölçme ve değerlendirme araçları, farklı görev biçimlerini içermelidir. Geleneksel görev biçimlerinin (çoktan seçmeli, boşluk doldurma, kısa yanıtlı sorular vb.) yanı sıra, öğrencinin çeşitli bilişsel alanlarını aktif hale getiren ve öğretim sürecinin tamamında öğrenme çıktısının pekişmesini ve değerlendirilmesini destekleyen alternatif görev biçimlerine (serbest çağrışım, bilgi aktarımı, ağ dizgesi vb.) de yer verilmesi gerekmektedir.
3. Değerlendirme sürecinde, öğrencilerin öz değere, akran ve grup değerlendirmesi yapmalarına imkân tanınmalıdır. Bu aşamada öğretmen, öğrencilerin amacın dışına çıkmamaları için onlara öğrenme çıktılarının değerlendirilebilmesi adına ölçütler ve yapılandırılmış araçlar sunmalıdır. Böylelikle, öğrencilerin mevcut durumları ile hedefleri arasındaki boşluğun doldurulmasına yönelik yönlendirmeler (geri bildirim) sağlanabilir.
4. Planlanan ölçme ve değerlendirme araçları, çeşitli değerlendirme görev biçimlerini kapsamalıdır. Bu açıdan bakıldığında, geleneksel görev biçimlerinin (çoktan seçmeli, boşluk doldurma, kısa yanıtlı sorular vb.) yanı sıra, öğrencilerin farklı bilişsel alanlarını etkinleştiren ve öğretim sürecinin genelinde öğrenme çıktısının

pekiştirilmesi ve değerlendirilmesine olanak tanıyan alternatif görev biçimlerine (serbest çağrışım, bilgi aktarımı, ağ dizgesi vb.) kararlılıkla yer verilmelidir.

5. Değerlendirme sürecinde, öğrencilerin öz, akran ve grup değerlendirme yapabilmeleri sağlanmalıdır. Bu süreçte öğretmenin, öğrencilerin hedeflerinden sapmadan öğrenme çıktılarının değerlendirilebilmesini mümkün kılacak ölçütler ve yapılandırılmış araçlar sunması önemlidir. Böylece öğrencinin mevcut durumu ile hedefleri arasındaki boşluğu gidermeye yardımcı geri bildirimler sağlanabilir.
6. Öğretim sürecinin herhangi bir aşamasındaki kesit yerine, sürecin tamamını kapsayan geliştirici (biçimlendirici) değerlendirmenin temel unsuru geri bildirimdir. Öğretmen, değerlendirme sürecinde öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeli ve bunları ölçme ve değerlendirme araçlarına dayalı olarak öğrencilere ve velilere betimleyici bir geri bildirim şeklinde sunmalıdır.
7. Yargılayıcı olmayan, nitelikli geri bildirim; destekleyici, süreç odaklı ve zamanında olmalıdır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, s. 27).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tabloları

Temalara yönelik öğrenme yaşantıları tablolarında, ortaokul Türkçe dersinin öğrenme çıktılarının sınıf ve temalara göre dağılımı yer almaktadır. Aynı sınıf seviyesinde eğitim gören öğrencilerin, belirlenen öğrenme çıktıları doğrultusunda benzer deneyimler yaşamaları, her temada bulunması gereken zorunlu öğrenme çıktıları ile sağlanacaktır. Ayrıca, ders kitaplarında yer alan temalar ile öğrenme çıktılarının aynı sırayla işlenmesi de göz önünde bulundurulacaktır. Tema ve sınıf seviyesi ilerledikçe, zorunlu öğrenme çıktılarının yanı sıra, ihtiyaç duyulduğunda ek öğrenme çıktıları da öğretmenler veya kitap yazarları tarafından sunulabilecektir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, s. 29).

Tablo 2. *5. Sınıf Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu*

Tema	Öğrenme Çıktıları	Ders saati	Süre Atölye Çalışması (Üretim, Film-Kitap Atölyesi)	Yüzde Oranı (%)
Oyun Dünyası	24	32	3	16
Atatürk'ü Tanımak	26	32	3	16
Duygularımı Tanıyorum	27	31	3	16
Geleneklerimiz	27	31	3	16
İletişim ve Sosyal İlişkiler	28	31	3	16
Sağlıklı Yaşıyorum	26	31	3	16
Okul Temelli Planlama			10	4
Toplam	158		216	100

Tablo 3. *6. Sınıf Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu*

Tema	Öğrenme Çıktıları	Ders saati	Süre Atölye Çalışması (Üretim, Film-Kitap Atölyesi)	Yüzde Oranı (%)
Dilimizin Zenginliği	28	32	3	16
Bağımsızlık Yolu	33	32	3	16
Farklı Dünyalar	27	31	3	16
İletişim ve Sosyal İlişkiler	22	31	3	16
Bilim ve Teknoloji	22	31	3	16
Lider Ruhlar	21	31	3	16
Okul Temelli Planlama			10	4
Toplam	153		216	100

Tablo 4. *7. Sınıf Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu*

Tema	Öğrenme Çıktıları	Ders saati	Süre Atölye Çalışması (Üretim, Film-Kitap Atölyesi)	Yüzde Oranı (%)
Hayat Boyu Gelişim	24	26	3	16
Bir Hilal Uğruna	30	25	3	16
İletişim ve Sosyal İlişkiler	25	25	3	16
Türk Sanatı	27	26	3	16
Okuma Kültürü	26	25	3	16
Hak ve Sorumluluklar	19	25	3	16
Okul Temelli Planlama			10	4
Toplam	151		180	100

Tablo 5. *8. Sınıf Tema Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu*

Tema	Öğrenme Çıktıları	Ders saati	Süre Atölye Çalışması (Üretim, Film-Kitap Atölyesi)	Yüzde Oranı (%)
İletişim ve Sosyal İlişkiler	24	26	3	16
Vatan Sevgisi	31	25	3	16
Doğa ve İnsan	28	25	3	16
Türk Hikâye Geleneği ve Destanları	27	26	3	16
Sanat ve Estetik	25	25	3	16
Akademik Düşünme Dünyası	19	25	3	16
Okul Temelli Planlama			10	4
Toplam	154		180	100

Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Yaşam Becerileri

Bilim ve teknolojideki ilerlemeler, bireyin ve toplumun dönemsel ihtiyaçları, kişilerin yeni dönem becerilerine sahip olmalarını gerektirdiğinden eğitim programları birçok kez değişikliğe uğramıştır (Kayhan vd., 2019). Bununla beraber okullarda öğrenim ortamları ve öğretim araçları yeniden tasarlanmıştır (Geçgel vd., 2020). İlk olarak 1924 yılında hazırlanıp uygulanmaya başlanmış olan Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2005 yılında köklü bir değişikliğe uğramış ve yapılandırmacı yaklaşım ile programlar tasarlanmaya başlamıştır (Bulut, 2019). Bu kırılma noktasından sonra 2006, 2015, 2019 ve son olarak 2024 Türkçe dersi öğretim programları tasarlanmış ve uygulanmaya başlamıştır. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile eğitim felsefesinde değişikliğe gidilmiş ve söz konusu program öğrenci merkezli bilişsel öğrenme kuramlarına göre hazırlanmıştır (Dilekçi & Karatay, 2021). Bu program ile temel beceriler kavramı altında bilginin yanı sıra becerilerin de öğretilmesi gerektiği belirtilmiştir. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerde geliştirilmesi amaçlanan temel beceriler şunlardır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2006):

- Girişimcilik,
- Bilgi teknolojilerini kullanma,
- Eleştirel düşünme,
- Yaratıcı düşünme,
- Karar verme,
- Problem çözme,
- İletişim kurma,
- Araştırma,
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma.

Bu programda adı geçen beceriler kısmen farklılıklar gösterse de genel itibarıyla yaşam becerilerinden oluşmaktadır. 2015 ve 2019 Türkçe dersi öğretim programları da 2006'daki felsefe üzerine oluşturulmuş, genel yaklaşımda dijital yetkinliklere ve becerilere yer verilmiştir.

Bireylerin gelişen teknolojiye uyum sağlaması ve üst düzey düşünme becerilerini kullanma ihtiyacı, yeni öğretim programlarının hazırlanmasını kaçınılmaz hâle getirmiştir. Bu durumda, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) gibi kavramlar öğretim programlarında yer almıştır. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, genel ve mesleki eğitim programlarının yanı sıra okul dışındaki öğrenme ortamlarında kazanılan yeterlilikleri tanımlayan bir ulusal çerçevedir ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'ne (AYÇ) uygun olarak geliştirilmiştir (MYK, 2018). Bu çerçeve doğrultusunda öğretim programları, TYÇ'de belirlenen anahtar yetkinlikleri içermeye

başlamıştır. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen anahtar yetkinlikler ise şunlardır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019):

1. Ana dilde iletişim,
2. Yabancı dillerde iletişim,
3. Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler,
4. Dijital yetkinlik,
5. Öğrenmeyi öğrenme,
6. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler,
7. İnisiyatif alma ve girişimcilik,
8. Kültürel farkındalık ve ifade.

Belirtilen bu yetkinliklerin yaşam becerileri alt bileşenleri ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Programda yer alan bu sekiz anahtar yetkinlik ile öğrenciler hem ulusal hem de uluslararası düzeyde başarı gösterebilir ve kişisel, sosyal, akademik hayatlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilirler.

2024 Türkçe Öğretim Programı'nda ise strateji, yöntem ve tekniklerin öğretiminde "kademeli sorumluluk devri modeli" esas alınmaktadır. Kademeli sorumluluk devri modeli öğrenci ile öğretmeni, usta-çırak ilişkisi içinde ele almaktadır. Yani stratejilerin öğrencilere aktarımında öncelikle strateji öğrenciye tanıtılmakta, ardından öğretmen model olarak stratejinin örnek kullanımını öğrenciye göstermektedir. Öğretmenin model olarak stratejiyi detaylı ve açıklayıcı kullanımı ile öğrencilerin stratejiyi öğrenmeleri ve zamanla stratejiyi kendi başlarına kullanabilecek düzeye gelmeleri beklenmektedir. 2024 Türkçe dersi öğretim programında üretim atölyesi uygulamalarına yer verilmiş, faaliyetler; planlama, üretim ve değerlendirme olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Söz konusu uygulamalar tüm sınıf seviyelerinde her tema sonunda bir yazma, bir konuşma uygulaması olarak iki kere gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda üretim atölyesi faaliyetleri sınıf dışı ortamlarda veya sanal ortamlarda da yürütülebilmekte, faaliyetler bireysel ya da grup çalışması şeklinde uygulanabilmektedir. Bu süreçte yapılandırmacı yaklaşım gereği öğretmen, rehber konumundadır. Bu uygulamalar ile öğrencilerin edindikleri bilgilerin beceriye dönüştürülmesi ve bunun sonucunda yeni ürünler oluşturmaları amaçlanmıştır. Söz konusu atölyeler, yaşam becerilerinin eğitiminde kullanılabilir.

İlgili Araştırmalar

Yüksek Lisans Çalışmaları

Alan yazını incelendiğinde; yaşam becerileriyle ilgili yüksek lisans tezlerinin fizyoterapi ve rehabilitasyon, spor, psikoloji, sosyal hizmetler ve eğitim alanlarında yapıldığı görülmektedir.

Eğitim alanında yapılan çalışmalar; yaşam becerileri programlarının etkileri, yaşam becerilerinin farklı değişkenlerle ilişkisi, bu becerilere dair farklı görüşler, yaşam becerileri açısından incelenen program ve dokümanlar oluşturmaktadır.

Yaşam becerileri eğitim programlarının boşanmış aile çocuklarının uyum düzeyleri üzerindeki etkisini araştıran Şentürk-Aydın (2013), okul öncesi dönem çocuklarının sosyal uyum ve becerileri üzerine odaklanan Göktürk-İnce (2014), takım sargınlığına olan etkilerini inceleyen Gümüşoğlu (2019) ve 5-6 yaş grubundaki çocukların yaşam becerileri düzeyleri üzerine çalışan Altok (2022) benzer bulgular elde etmiştir. Bu çalışmaların hepsinde yaşam becerileri eğitim programlarının ilgili değişkenler üzerinde olumlu bir etki yarattığı belirlenmiştir.

Revşen (2022) tez çalışmasında, ortaokul fen bilimleri ders kitaplarındaki etkinlikleri yaşam becerileri açısından değerlendirerek, söz konusu kitaplarda bulunan 127 etkinliğin %54'ünün yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik olduğunu tespit etmiştir. Hem doküman incelemesinin yapıldığı hem de görüşlere yer verildiği Topaloğlu'nun (2023) çalışmasında hayat bilgisi ders içeriklerini temel yaşam becerileri açısından incelemiş ve bu becerileri öğretmen görüşlerine göre değerlendirmiştir.

Yaşam becerilerine dair öğretmen görüşlerinin alındığı araştırmalarda (Bastık, 2019; Kalyon-Güntürk, 2022; Karal, 2019; Özdemir, 2015) öğretmenlerin bu becerilerin gerekli olduğuna, yaşam becerisi eğitimini önemli bulduklarına, becerilerin geliştirilmesi gerektiğine vurgu yaptıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Boysak (2020) ve Akgün (2022) sınıf öğretmenlerinin, Turgut (2019) ve Selçuk'un (2019), gerçekleştirdiği çalışmada, öğretim elemanlarının yaşam becerileri konusundaki görüşleri incelenmiştir. Bu araştırma, öğretim elemanlarının yaşam becerilerini pek çok alanda uyguladıklarını ve bu becerileri kendi çalışma alanlarıyla içselleştirdiklerini göstermektedir. Sevmez (2023) ise öğretmen adaylarının yaşam becerilerine dair görüşlerini çoklu değişkenler bakımından incelemiş ve görüşlerin değişkenlerden etkilendiği sonucuna varılmıştır. Sevmez, araştırma kapsamında 757 öğretmen adayı ile görüşmüştür. Aksu (2023) çalışmasında fen bilgisi öğretmen adaylarının yaşam beceri

düzeylerini incelemiş ve adayların yaşam becerileri seviyelerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Tekin (2024) yapmış olduğu tez çalışmasında Yaşam Becerileri-Etkinlik Değerlendirme Formu kullanarak ortaokul Türkçe ders kitaplarını yaşam becerileri açısından incelemiş ve bahsi geçen kitaplar içerisinde yer alan toplam 1297 etkinlik 110 kazanım açısından değerlendirmiştir. Söz konusu ders kitaplarını önce sosyal beceriler, sonra düşünme becerileri ve en son olarak duygu yönetimi becerileri bakımından incelemiştir.

Şentürk-Aydın (2013), Göktürk-İnce (2014), Gümüşoğlu (2019), Çankaya (2021), Altok (2022) ve İnan (2023) tezlerinde yaşam becerileri programlarının çocuklar üzerindeki etkilerini incelemişlerdir.

Doktora Çalışması

Yaşam becerileri konusu ile ilgili adli tıp, psikoloji, spor ve eğitim alanlarında doktora tezleri mevcuttur. Eğitim alanında yapılan doktora tezleri daha çok yaşam becerileri programlarının etkilerini incelemektedir. Bu çalışmalardan Kaya'nın (2016) "Yaşam Becerileri Programının (YBP) 4 yaş Çocukların Problem Davranışlarına ve Sosyal Becerilerine Etkisi" başlıklı doktora tezinde, bu programın 4 yaşındaki çocukların problem davranışlarını azaltmada ve sosyal becerilerini geliştirmede etkili olduğu ortaya konmuştur. Araştırma kapsamında 4 yaş grubundaki 62 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Kutsal (2018) ise "Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programının Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Yaşam Becerilerine ve Problem Davranışlara Etkisi" adlı doktora tezi çalışmasında yarı deneysel bir yöntem kullanmıştır. Çalışmada; öğrencilerin yaşam beceri düzeylerini belirlemek için araştırmacı tarafından oluşturulan yaşam becerileri ölçeği ve davranış problemleri ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçları Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programı'nın öğrencilerin yaşam becerilerini arttırma ve problem davranışları azaltma konusunda olumlu etkiler sağladığını göstermektedir. Benzer bir çalışma olan Topçu-Bilir'in (2019) doktora tezinde de Yaşam Becerileri Programının beş yaşındaki çocukların sosyal duygusal uyum düzeyleri ile yaşam becerileri benlik algı düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yarattığı belirlenmiştir. Bu bulgular söz konusu programın olumlu etkilerini ortaya koymaktadır.

Yayla-Eskici (2017), Taştan-Akdağ (2017), Özbay (2018) ve Tutar (2023) doktora tezlerinde yaşam becerilerini, çeşitli öğretim yöntemleri ya da eğitim yaklaşımları bakımından ele almışlardır. Özbay (2018) tarafından ele alınan "Pozitif Genç Gelişimi Temelli Sınıf Rehberliği Programının İlkokul Öğrencilerinin Yaşam Becerilerine Etkisi" başlıklı doktora tezinde, uygulanan programın deney grubundaki öğrencilerin ilişki ve sosyal ilgi alanlarındaki

yaşam becerilerinde önemli bir gelişme sağladığı ortaya konmuştur. Yayla-Eskici'nin (2017) birleştirme II tekniği kullanılarak hazırlanan öğretim aracının ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve yaşam becerilerine etkilerini incelediği çalışmada değişkenler arasında olumlu anlamda bir etkinin olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen "Yaşam Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Taştan-Akdağ'ın (2017) "STEM Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Bilimsel Süreç ve Yaşam Becerileri Üzerine Etkisi"ni incelediği doktora tezinde STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) uygulamalarının 7. sınıf ortaokul öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerini geliştirdiği, mühendislik bilgi düzeylerini ve akademik başarılarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında uygulamalar sekiz haftalık süreçte gerçekleştirilmiştir. Tutar (2023) 6. sınıf öğrencilerine "REACT Stratejisi"ne uygun olarak geliştirilen öğretim etkinliklerini uygulamış ve önceki çalışmalardan farklı olarak etkinlikler, öğrencilerin yaşam becerileri düzeylerine anlamlı olarak etki etmemiştir.

Kılıç'ın (2015) "Hayat Bilgisi Dersinde Öğrencilerin Yaşam Becerilerinin Geliştirilmesinde Etkin Öğrenme Uygulamaları" başlıklı çalışmasında hayat bilgisi dersine katılan öğrencilerin öz yönetim becerilerinin geliştirilmesinde belirtilen öğrenme uygulamalarının etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında ilkokul 3. sınıfta öğrenim gören 501 öğrenci ile çalışma yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda etkin öğrenme yaklaşımı ile öz yönetim becerileri arasında olumlu anlamda bir etkinin olduğuna varılmıştır.

Görüldüğü üzere yaşam becerileri ile ilgili yapılan doktora tezleri daha çok yaşam becerileri programının etkilerini incelemiş ve tezlerle benzer sonuçlar ortaya konmuştur.

Makale, Bildiri, Kitap gibi Bazı Basılı Yayınlar

Koç (2020), Karakuş (2021), Elgün ve Uysal (2022) ise çalışmalarında hayat bilgisi programını yaşam becerileri açısından incelemiş ve programda yaşam beceri alanlarında ünitelere göre dengeli bir dağılımın olmadığı sonucuna varmıştır.

Bolat'ın (2021) "Yaşam Becerileri Eğitimi" adlı kitabında ise söz konusu beceriler detaylı bir şekilde tanıtılmış ve bu becerilerin gelişmesi için çeşitli uygulama örnekleri sunulmuştur.

Deveci vd. (2018) hazırladıkları çalışmada 2018 yılı fen bilimleri dersi öğretim programının kazanımlarını yaşam becerileri açısından incelemiştir. Bu incelemede sınıf düzeyleri ve konu alanları itibarıyla en çok iletişim ve analitik düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kirman-Bilgin (2019) “Fen Bilimlerinde Yaşam Becerileri Eğitimi” adlı kitabıyla fen bilimleri öğretmenleri için mesleki bilgilerini geliştirecek gerekli bilgilere ve onlara yaşam becerileri hususunda rehberlik edecek uygulamalara yer vermiştir.

Kırkkılıç vd. (2022) “Etkinliklerle Yaşam Becerileri Eğitimi” adlı kitaplarında tüm eğitim-öğretim kademelerinde görev yapan öğretmenlere yaşam becerilerinin kazandırılması faaliyetlerinde model olabilecek etkinlikler sunulmuş ve bu konuda geliştirecekleri etkinlikler için fikir verilmiştir.

Yavuz’un (2015) “Yaşam Becerileri Eğitimi” adlı kitabında yaşam becerilerine ilişkin ayrıntılı bilgiler sunulmuş, anne babalar ve öğretmenler için söz konusu becerilerin geliştirilmesine dair uygulamalara yer verilmiştir.

Gülay-Ogelman ve Saraç’ın (2022) “Yaşam Becerileri” kitaplarında ise sözü edilen becerilerin okul öncesi dönemde geliştirilebilmesi için gerekli bilgilere ve etkinlik örneklerine yer verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerileri açısından incelenmesidir. Belirtilen amaç çerçevesinde bu araştırma nitel araştırma yaklaşımı kullanılarak yürütülmüştür. Fraenkel ve Wallen (2006) nitel araştırma tanımı için, bir materyalin incelendiği çalışmalar olarak ifade etmiştir (Büyüköztürk vd., 2017). Nitel araştırma modeli; olay ve durumların bütüncül ve gerçekçi bir şekilde ortaya konmasına yönelik olarak görüşme, gözlem ve doküman incelemesi gibi tekniklerin kullanıldığı bir araştırma modelidir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitel araştırmalarda toplanan bulgular ya da veriler gözlem gerçekleştirilerek, görüşme yapılarak ya da dokümanların incelenerek analizini kapsamaktadır (Özdemir, 2010). Nitel araştırmalar, konu alanıyla ilgili sınır çizilemeyip sahip olduğu özelliklerden ötürü, bir bütün olarak incelenmeyi gerektirmektedir (Yüce vd., 2014).

Araştırmanın verileri doküman incelemesi ile elde edilmiştir. Doküman analizi, araştırılması amaçlanan olgu ve olaylar ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin değerlendirilmesini kapsar (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu analizde esas; araştırmacı tarafından ortaya konan veya araştırılan olaya ya da olguyu taşıyan materyallerin belli ölçütler düzeyinde incelenmesini ve elde edilen verilerden genelleme/yorumlama yapmaya imkân tanınacak şekilde sunulmasını sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bir başka bakış tanıma göre ise doküman analizi; bir araştırmanın konusuyla alakalı hazırlanan dokümanların çözümlenmesidir (Cansız-Aktaş, 2015).

Veri Kaynakları

Araştırmada doküman analizi yöntem olarak tercih edildiği için araştırma sürecinde çeşitli dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Başlıca dokümanlar; 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı (Millî Eğitim Bakanlığı), Günlük Yaşam Becerileri (Millî Eğitim Bakanlığı), Etkinliklerle Yaşam Becerileri Eğitimi (Anı) kitaplarıdır.

2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı (Millî Eğitim Bakanlığı); özel amaçlar ve öğrenme çıktıları (kazanım), temalar ve konu önerileri, öğretme-öğrenme yaklaşımları ve ölçme değerlendirme yaklaşımından oluşmaktadır.

Günlük Yaşam Becerileri (Millî Eğitim Bakanlığı); vücudunu tanıma, öz bakım becerileri, aileyi ve yakın çevreyi tanıma, ev içi becerileri, tüketici becerileri, toplumsal ortamları kullanma ve serbest zaman, milli değerler, belirli gün ve haftalar olarak öğrenme alanlarına ayrılmıştır.

Etkinliklerle Yaşam Becerileri Eğitimi (Anı); yaşam becerileri tanımı ve önemi, yaşam becerilerinin kuramsal temelleri, yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkili olan faktörler, eleştirel düşünme becerileri, yaratıcı düşünme becerileri, problem çözme becerileri, girişimcilik becerileri, dijital yaşam becerileri, empati kurabilme becerileri, iletişim becerileri, tartışma becerileri, karar verme becerileri, analitik düşünme becerileri, öz farkındalık becerileri, iş birlikli çalışma becerileri, duygularla başa çıkma becerileri, stres yönetimi becerileri, zaman yönetimi becerileri, öfke yönetimi becerileri olmak üzere 19 bölümden oluşmaktadır

Veri Toplama Aracı

2024 Türkçe Dersi Öğretim Programının, yaşam becerilerine yer verme düzeyini belirlemek amacıyla Türkçe eğitimi alanında çalışan öğretim üyeleri ve eğitim bilimleri alanında uzman 11 akademisyenin görüşleri alınarak son hali verilen Yaşam Becerileri-Etkinlik Değerlendirme Formundan (Ek-1) yararlanılmıştır (Tekin, 2024).

Yaşam Becerileri-Etkinlik Değerlendirme Formu, alan yazınındaki en yaygın yaşam becerileri sınıflandırması dikkate alınarak sosyal beceriler, düşünme becerileri ve duygu yönetimi becerileri olmak üzere üç farklı alana ayrılmış ve becerilere bu alanların alt başlıklarında yer verilmiştir. Her bir beceri için kazanımlar oluşturulmuş ve Türkçe dersi öğretim programında bu kazanımların yer alma sıklığına göre değerlendirme yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında betimsel analiz yönteminden faydalanılmıştır. Betimsel analiz, belirli bir konuda bağımsız olarak yapılan nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenip düzenlenmesi ve yorumlanması sürecidir. Şimşek ve Yıldırım (2013); betimsel analiz yapılırken dört sürecin olduğunu sırasıyla çerçeve oluşturulması, verilerin işlenmesi, bulgular tanımlanması ve yorumlanması süreçlerini içerdiğini aktarmıştır.

Bailey'e (1982) göre doküman incelemesinde veriler, dört basamakta analiz edilir: analize konu olan veriden örneklem seçme, kategorilerin geliştirilmesi, analiz biriminin tespit edilmesi ve sayısallaştırma (Şimşek & Yıldırım, 2011). Bu bağlamda analiz için toplanan veriler öncelikle Yaşam Becerileri-Etkinlik Değerlendirme Formu'ndaki alt beceriler kullanılarak kategorize sınıflandırılmıştır. Betimsel analizde kodların kullanılması ihtiyacı yaşam becerilerinin alt becerileri ile sağlanmıştır.

Güncellenen Türkçe dersi öğretim programında (5-8) her sınıf için 6 adet tema bulunmaktadır. Değerlendirmeler kapsamında programda yer alan her temadaki öğrenme öğretme uygulamaları için sosyal beceriler ve alt becerileri, düşünme becerileri ve alt becerileri, duygu yönetimi ve alt becerileri olmak üzere ne sıklıkta yer verildiği frekans olarak belirtilmiştir.

Araştırmanın Tutarlılığına, Teyit Edilebilirliğine, İnandırıcılığına ve Aktarılabilirliğine İlişkin Bilgiler

Nitel araştırmalar; bilimsel süreci sistematik bir yaklaşımla ve analitik süreçlerle yapılandıran topladığı doğru ve geçerli olan sonuçlara, değerlendirmelere yönelten yansız çalışmalardır (Yaşar, 2018). Türkçe eğitimi alanında çalışan öğretim üyeleri ve eğitim bilimleri alanında uzman 11 akademisyenin görüşleri alınarak son hâli verilen Yaşam Becerileri-Etkinlik Değerlendirme Formu çerçevesinde teyit edilmeye, açık ve anlaşılır olmayan kazanımlar netleştirilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda araştırmadaki tutarlılığı sağlamak için 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerileri bileşenleri ile arasındaki ilişkilere bakılmış, bu ilişkilerin anlamlı ve tutarlı bir bütün ortaya koydukları anlaşılmıştır. Ayrıca verilerin analiziyle elde edilen sonuçlar Türkçe eğitimi lisansı almış olan başka bir araştırmacı tarafından değerlendirilmiş ve görüş birliğine varılmıştır. Araştırmanın güvenirliği "Güvenirlik = Görüş Birliği/(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100" formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994). Araştırmacı ve diğer kişi arasındaki güvenirlik oranı %85 olarak tespit edilmiştir. Bu orandan hareketle sonuçların güvenilir olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra güvenirliği arttırmak için kavramsal çerçeveye bağlı kalınmıştır. Çalışmanın teyit edilebilirliğini sağlamak için ise araştırma sürecinde takip edilen bilimsel yöntem, veri toplama aracı ve veri analizi süreçleri kapsamlı bir biçimde belirtilmiştir. Yapılan araştırma için oluşturulan kuramsal altyapı, araştırma yöntemi, alan bütünlüğü elde edilen verilerin açıklanabilmesi için detaylı bir şekilde belirlenip ayırt edilmiştir (LeCompte & Goetz, 1982). Araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için yaşam beceri düzeyleri sınıflandırılırken herhangi bir yorum, değişiklik yapılmadan, ifade edildikleri şekilde incelenmiştir. Verilerin analizi gerçekleştirilirken benzer kazanımları ölçen hedefler belirlenerek bunların bir bütünlük oluşturmasını sağlamak amacıyla tablo ve grafiklerden yararlanılmıştır. Yaşam becerilerinin incelenmesiyle elde edilen özellikler sınıflandırılmış, bu sınıflama sonrasında eğitim bilimleri alanı ile Türkçe eğitimi alanında uzman öğretim üyelerinin de araştırma kapsamında fikirleri alınarak inceleme desteklenmiştir. Böylelikle araştırmanın yansız ve katışıksız olması sağlanmıştır. (Miles & Jozefowicz-Simbeni, 2010). Araştırmanın aktarılabilirliğini sağlamak için ise veri toplama sürecindeki değerlendirmelerin nasıl yapıldığı, inceleme sonrasında elde edilen bilgiler için veri toplama aracının kullanım şekli, ilişkilendirmenin nasıl yapıldığı detaylı bir biçimde açıklanmıştır (LeCompte & Goetz, 1982).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bulunan sınıf ve temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarının Yaşam Becerileri-Etkinlik Değerlendirme Formu'ndaki ölçütler dikkate alınarak yaşam becerileri açısından incelenmesi ile elde edilen bulgular yer almaktadır. Bulgular çalışmadaki alt problemlere göre tablo, grafik ve şekiller ile ifade edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada yaşam becerileri temel bileşenleri, Yaşam Becerileri-Etkinlik Değerlendirme Formu'nda sınıflandırıldığı şekilde ele alınmıştır. Söz konusu formda yaşam becerileri; sosyal beceriler, düşünme becerileri ve duygu yönetimi becerileri olmak üzere üç temel bileşenden oluşmaktadır. Sosyal beceriler; girişimcilik, dijital yaşam, empati kurabilme, iletişim, tartışma ve iş birlikli çalışma gibi alt bileşenlere ayrılmaktadır. Düşünme becerileri; yaratıcı düşünme, problem çözme, eleştirel düşünme, karar verme ve analitik düşünme gibi alt bileşenlerden oluşmaktadır. Duygu yönetimi becerileri ise öz farkındalık, duygularla başa çıkma, stres yönetimi, zaman yönetimi ve öfke yönetimi gibi alt bileşenlere ayrılmaktadır.

Birinci Alt Problem Olan 5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarına Göre Konuların Dağılımında Yaşam Becerilerini Kazandırma Düzeyine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde 6 temadaki öğrenme öğretme uygulamalarının, yaşam becerilerinin temel bileşenlerine (sosyal beceriler, düşünme becerileri, duygu yönetimi becerileri) hangi sıklıkta yer verildiğine ilişkin elde edilen veriler ele alınmıştır.

Tablo 6'da 5. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında sosyal becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 6. *5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Sosyal Beceriler Frekans Değerleri*

	SOSYAL BECERİLER						
Tema	Girişimcilik (f)	Dijital Yaşam (f)	Empati Kurabilme (f)	İletişim (f)	Tartışma (f)	İş Birlikli Çalışma (f)	Toplam
Oyun Dünyası	5	7	2	5	1	1	21
Atatürk'ü Tanımak	2	1	1	1	0	1	6

Tablo 6 (*Devamı*)

Duygularımı Tanıyorum	0	3	2	2	1	2	10
Geleneklerimiz	0	2	2	4	2	4	12
İletişim ve Sosyal İlişkiler	0	4	2	6	0	0	12
Sağlıklı Yaşıyorum	0	5	0	4	0	1	10
Toplam	7	22	9	22	4	9	71

Tablo 6'ya bakıldığında, "Oyun Dünyası" temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında sosyal becerilere daha fazla (*f:* 21) yer verildiği; "Atatürk'ü Tanımak" temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında ise söz konusu becerilere daha az (*f:* 6) yer verildiği görülmektedir. Tablo 6 incelendiğinde diğer alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla dijital yaşam (*f:* 22) ile iletişim becerilerinin (*f:* 22) daha fazla ele alındığı; girişimcilik (*f:* 7) ve tartışma (*f:* 4) becerilerinin daha az yer bulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7'de 5. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında düşünme becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 7. *5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Düşünme Becerileri Frekans Değerleri*

	DÜŞÜNME BECERİLERİ					
Tema	Eleştirel D. (f)	Yaratıcı D. (f)	Problem Çözme (f)	Karar Verme B. (f)	Analitik D. (f)	Toplam
Oyun Dünyası	5	4	0	0	1	10
Atatürk'ü Tanımak	1	2	1	0	2	6
Duygularımı Tanıyorum	2	3	0	1	2	8
Geleneklerimiz	2	1	1	0	0	4
İletişim ve Sosyal İlişkiler	0	1	2	2	2	7
Sağlıklı Yaşıyorum	3	1	1	0	0	5
Toplam	13	12	5	3	7	40

Tablo 7'ye bakıldığında, "Oyun Dünyası" temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında düşünme becerilerine daha fazla (*f:* 10) yer verildiği; "Geleneklerimiz" temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında söz konusu becerilere daha az (*f:* 2) yer verildiği görülmektedir. Tablo 7 incelendiğinde diğer alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla eleştirel düşünme (*f:* 13) daha fazla ele alındığı; karar verme (*f:* 3) becerisinin daha az yer bulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8'de 5. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında duygu yönetimi becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 8. *5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Duygu Yönetimi Becerileri Frekans Değerleri*

	DUYGU YÖNETİMİ BECERİLERİ					
Tema	Öz Farkındalık (f)	Duygularla Başa Çıkma (f)	Stres Yönetimi (f)	Zaman Yönetimi (f)	Öfke Yönetimi (f)	Toplam
Oyun Dünyası	3	0	0	0	0	3
Atatürk'ü Tanımak	3	0	0	0	0	3
Duygularımı Tanıyorum	2	2	0	2	0	6
Geleneklerimiz	2	2	0	2	0	4
İletişim ve Sosyal İlişkiler	1	0	0	0	0	1
Sağlıklı Yaşıyorum	2	0	0	0	0	2
Toplam	13	4	0	2	0	19

Tablo 8'e bakıldığında duygu yönetimi becerileri toplam frekans değerlerinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında yakın bir dağılım gösterdiği ve bu değerlerin düşük olduğu görülmektedir. Tablo 8 incelendiğinde alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla öz farkındalığın (*f:* 13) daha fazla ele alındığı; duygularla başa çıkma yönetimi (*f:* 4) ve zaman yönetimi (*f:* 2) becerilerine daha az, stres yönetimi ve öfke yönetimi alt bileşenlerine ise yer verilmediği anlaşılmaktadır.

5. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında yaşam becerileri incelendiğinde elde edilen sonuçlar Şekil 4'te yer almaktadır.

Şekil 4. *5. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı*

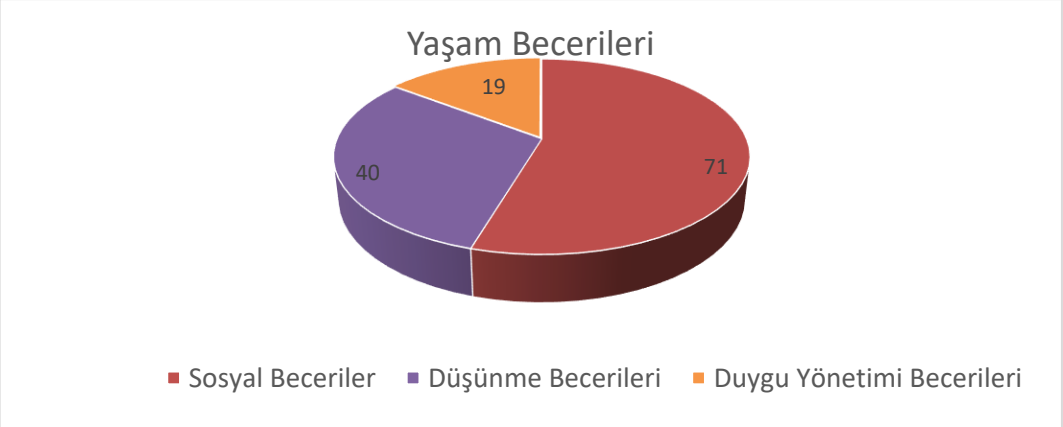

Şekil 4 incelendiğinde sosyal beceriler (*f:* 71), düşünme becerileri (*f:* 40) ve duygu yönetimi becerileri (*f:* 19) olmak üzere yaşam becerilerinin toplam frekans değeri 130'dur. Söz konusu becerilerin yüzdelik dağılımına bakıldığında sosyal becerilerin %54.6 düşünme becerilerinin %30.7 ve duygu yönetimi becerilerinin %14.6 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaşam becerilerinin temel bileşenleri kıyaslandığında sosyal becerilere daha fazla yer verildiği, daha az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci Alt Problem Olan 6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarına Göre Konuların Dağılımında Yaşam Becerilerini Kazandırma Düzeyine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde 6 temadaki öğrenme öğretme uygulamalarının, yaşam becerilerinin temel bileşenlerine (sosyal beceriler, düşünme becerileri, duygu yönetimi becerileri) hangi sıklıkta yer verildiğine ilişkin elde edilen veriler ele alınmıştır.

Tablo 9'da 6. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında sosyal becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 9. *6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Sosyal Beceriler Frekans Değerleri*

SOSYAL BECERİLER							
Tema	Girişimcilik (f)	Dijital Yaşam (f)	Empati Kurabilme (f)	İletişim (f)	Tartışma (f)	İş Birlikli Çalışma (f)	Toplam
Dilimizin Zenginliği	1	1	0	4	0	0	6
Bağımsızlık Yolu	0	1	0	2	1	2	6
Farklı Dünyalar	0	3	1	3	0	0	7
İletişim ve Sosyal İlişkiler	1	2	2	3	0	0	8
Bilim ve Teknoloji	0	2	0	0	1	1	4
Lider Ruhlar	2	2	0	1	0	1	6
Toplam	4	11	3	13	2	4	37

Tablo 9'a bakıldığında, "İletişim ve Sosyal İlişkiler" temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında sosyal becerilere daha fazla (*f:* 8) yer verildiği; "Bilim ve Teknoloji" (*f:* 4) temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında söz konusu beceriye daha az yer verildiği görülmektedir. Tablo 9 incelendiğinde diğer alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla iletişim becerisinin (*f:* 13) en fazla ele alındığı; tartışma becerisinin (*f:* 2) en az yer verilen sosyal beceriler olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 10'da 6. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında düşünme becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 10. *6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Düşünme Becerileri Frekans Değerleri*

DÜŞÜNME BECERİLERİ						
Tema	Eleştirel D. (f)	Yaratıcı D. (f)	Problem Çözme (f)	Karar Verme B. (f)	Analitik D. (f)	Toplam
Dilimizin Zenginliği	2	1	2	1	0	6
Bağımsızlık Yolu	2	0	1	1	0	4
Farklı Dünyalar	0	3	1	0	1	5
İletişim ve Sosyal İlişkiler	1	1	1	0	2	5
Bilim ve Teknoloji	1	2	1	0	2	6
Lider Ruhlar	3	2	2	0	1	8
Toplam	9	9	8	2	6	34

Tablo 10'a bakıldığında, ''Lider Ruhlar'' (*f:* 8), temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında düşünme becerilerine daha fazla yer verildiği; '' Bağımsızlık Yolu'' (*f:* 4) temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında söz konusu becerilere daha az yer verildiği görülmektedir. Tablo 10 incelendiğinde diğer alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla eleştirel düşünme (*f:* 9) ve yaratıcı düşünme (*f:* 9), becerilerine daha fazla yer verildiği; daha az yer verilen düşünme becerisinin karar verme (*f:* 2) becerisi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11'de 6. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında duygu yönetimi becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 11. *6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Duygu Yönetimi Becerileri Frekans Değerleri*

DUYGU YÖNETİMİ BECERİLERİ						
Tema	Öz Farkındalık (f)	Duygularla Başa Çıkma (f)	Stres Yönetimi (f)	Zaman Yönetimi (f)	Öfke Yönetimi (f)	Toplam
Dilimizin Zenginliği	0	0	0	1	0	1
Bağımsızlık Yolu	1	0	0	0	0	1
Farklı Dünyalar	0	1	0	0	0	1
İletişim ve Sosyal İlişkiler	1	1	0	1	0	3
Bilim ve Teknoloji	0	0	0	1	0	1
Lider Ruhlar	1	0	0	0	0	1
Toplam	3	2	0	3	0	8

Tablo 11'e bakıldığında duygu yönetimi becerileri toplam frekans değerlerinin en fazla ele alınan temalardaki öğrenme öğretme uygulamaları ''İletişim ve Sosyal İlişkiler'' (*f:* 3) temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının olduğu; geriye kalan tüm temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının ise çok az ele alındığı görülmektedir. Tablo 11 incelendiğinde alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla zaman yönetimi (*f:* 3) ve öz farkındalığın (*f:* 3) daha fazla ele alındığı; stres yönetimi ve öfke yönetimi ve alt bileşenlerine ise yer verilmediği anlaşılmaktadır.

6. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında yaşam becerileri incelendiğinde sonuçlar Şekil 5'de yer almaktadır.

Şekil 5. *6. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı*

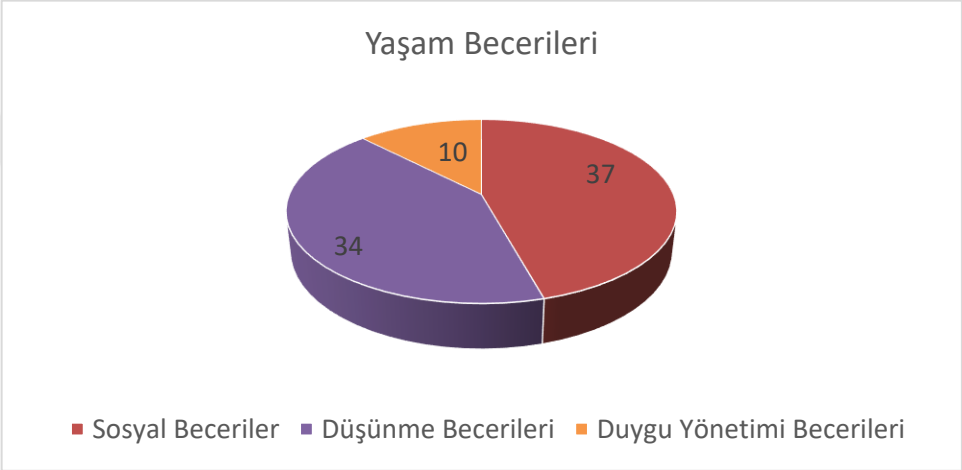

Şekil 5 incelendiğinde sosyal beceriler (*f:* 37), düşünme becerileri (*f:* 34) ve duygu yönetimi becerileri (*f:* 8) olmak üzere yaşam becerilerinin toplam frekans değeri 79'dur. Söz konusu becerilerin yüzdelik dağılımına bakıldığında sosyal becerilerin %46, düşünme becerilerinin %42 ve duygu yönetimi becerilerinin %12 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaşam becerilerinin temel bileşenleri kıyaslandığında sosyal becerilere daha fazla yer verildiği, daha az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri olduğu anlaşılmaktadır.

Üçüncü Alt Problem Olan 7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarına Göre Konuların Dağılımında Yaşam Becerilerini Kazandırma Düzeyine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde 6 temadaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerilerinin temel bileşenlerine (sosyal beceriler, düşünme becerileri, duygu yönetimi becerileri) hangi sıklıkta yer verildiğine ilişkin elde edilen veriler ele alınmıştır.

Tablo 12'de 7. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında sosyal becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 12. *7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Sosyal Beceriler Frekans Değerleri*

SOSYAL BECERİLER							
Tema	Girişimcilik (f)	Dijital Yaşam (f)	Empati Kurabilme (f)	İletişim (f)	Tartışma (f)	İş Birlikli Çalışma (f)	Toplam
Hayat Boyu Gelişim	2	1	0	1	1	1	6
Bir Hilal Uğruna	0	2	0	2	0	0	4
İletişim ve Sosyal İlişkiler	2	2	2	3	1	1	11
Türk Sanatı	1	3	0	0	1	0	5
Okuma Kültürü	2	1	1	0	1	0	5
Hak ve Sorumluluklar	1	3	0	0	1	0	5
Toplam	8	12	3	6	5	2	36

Tablo 12'ye bakıldığında, ''İletişim ve Sosyal İlişkiler'' (*f:* 11) temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında sosyal becerilere daha fazla yer verildiği; "Bir Hilal Uğruna" temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında ise söz konusu becerilere daha az (*f:* 4) yer verildiği görülmektedir. Tablo 12 incelendiğinde diğer alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla dijital yaşam (*f:* 12) becerilerine daha fazla ele alındığı; iş birlikli çalışma (*f:* 2) becerilerinin daha az yer bulduğu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 13'te 7. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında düşünme becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 13. *7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Düşünme Becerileri Frekans Değerleri*

DÜŞÜNME BECERİLERİ						
Tema	Eleştirel D. (f)	Yaratıcı D. (f)	Problem Çözme (f)	Karar Verme B. (f)	Analitik D. (f)	Toplam
Hayat Boyu Gelişim	0	1	1	0	1	3
Bir Hilal Uğruna	1	0	2	0	2	5
İletişim ve Sosyal İlişkiler	1	0	1	0	1	3
Türk Sanatı	1	2	2	0	1	6
Okuma Kültürü	3	2	2	0	1	8
Hak ve Sorumluluklar	1	0	2	1	2	6
Toplam	7	5	10	1	8	31

Tablo 13'e bakıldığında, "Okuma Kültürü" temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında düşünme becerilerine daha fazla (*f:* 8) yer verildiği; "Hayat Boyu Gelişim" ve ''İletişim ve Sosyal İlişkiler'' temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında ise söz konusu becerilere daha az (*f:* 3) yer verildiği görülmektedir. Tablo 13 incelendiğinde diğer alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla problem çözme (*f:* 10) becerisinin daha fazla ele alındığı; karar verme becerisi (*f:* 1) alt bileşenlerine daha az yer verildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 14'te 7.sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında duygu yönetimi becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 14. *7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Duygu Yönetimi Becerileri Frekans Değerleri*

DUYGU YÖNETİMİ BECERİLERİ						
Tema	Öz Farkındalık (f)	Duygularla Başa Çıkma (f)	Stres Yönetimi (f)	Zaman Yönetimi (f)	Öfke Yönetimi (f)	Toplam
Hayat Boyu Gelişim	0	2	0	0	0	2
Bir Hilal Uğruna	2	0	0	1	0	3
İletişim ve Sosyal İlişkiler	0	0	0	1	0	1
Türk Sanatı	0	0	0	1	0	1
Okuma Kültürü	1	0	1	1	0	3
Hak ve Sorumluluklar	1	0	0	1	0	2
Toplam	4	2	1	5	0	12

Tablo 14'e bakıldığında duygu yönetimi becerileri toplam frekans değerlerinin temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında yakın bir dağılım gösterdiği, değerlerin düşük olduğu ve en fazla "Bir Hilal Uğruna" (*f:* 3) ile ''Okuma Kültürü'' (*f:* 3) temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında duygu yönetimi becerilerine yer verildiği görülmektedir. Tablo 14 incelendiğinde alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla zaman yönetimi (*f:* 5) daha fazla ele alındığı; stres yönetimi (*f:* 1) en az ele alındığı, öfke yönetimi alt bileşenlerine ise yer verilmediği anlaşılmaktadır.

7. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında yaşam becerileri incelendiğinde elde edilen sonuçlar Şekil 6'da yer almaktadır.

Şekil 6. *7. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı*

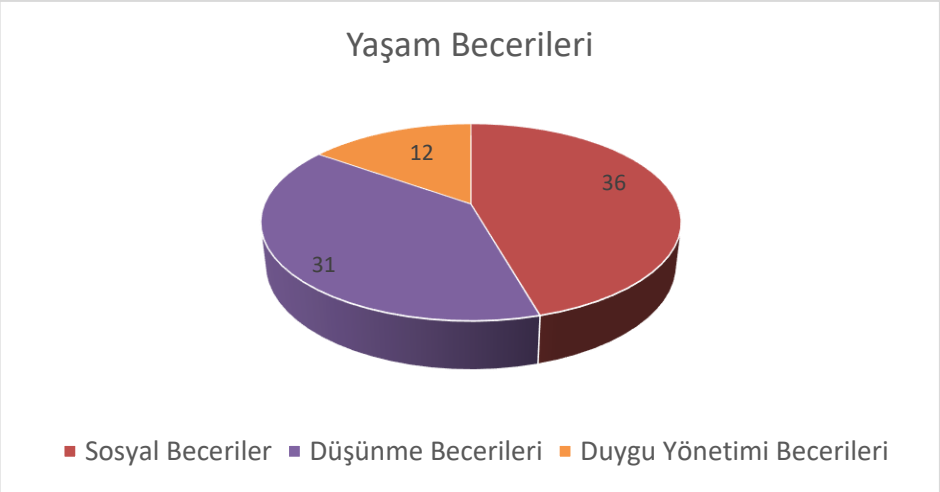

Şekil 6 incelendiğinde sosyal beceriler (*f:* 36), düşünme becerileri (*f:* 31) ve duygu yönetimi becerileri (*f:* 12) olmak üzere yaşam becerilerinin toplam frekans değeri 79'dur. Söz konusu becerilerin yüzdelik dağılımına bakıldığında, sosyal becerilerin %46, düşünme becerilerinin %39 ve duygu yönetimi becerilerinin %15 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaşam becerilerinin temel bileşenleri kıyaslandığında sosyal becerilere daha fazla yer verildiği, daha az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri olduğu anlaşılmaktadır.

Dördüncü Alt Problem Olan 8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarına Göre Konuların Dağılımında Yaşam Becerilerini Kazandırma Düzeyine İlişkin Bulgular

Bu bölümde 6 temadaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerilerinin temel bileşenlerine (sosyal beceriler, düşünme becerileri, duygu yönetimi becerileri) hangi sıklıkta yer verildiğine ilişkin elde edilen veriler ele alınmıştır.

Tablo 15'te 8. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında sosyal becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 15. *8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Sosyal Beceriler Frekans Değerleri*

SOSYAL BECERİLER							
Tema	Girişimcilik (f)	Dijital Yaşam (f)	Empati Kurabilme (f)	İletişim (f)	Tartışma (f)	İş Birlikli Çalışma (f)	Toplam
İletişim ve Sosyal İlişkiler	1	2	1	2	2	1	9
Vatan Sevgisi	0	1	0	2	1	1	5

Tablo 15 (*Devamı*)

Doğa ve İnsan	1	2	0	2	1	0	6
Türk Hikâye Geleneği ve Destanları	0	1	0	1	1	1	4
Sanat ve Estetik	1	1	0	3	1	0	6
Akademik Düşünme Dünyası	2	2	0	2	0	0	6
Toplam	5	9	1	12	6	3	36

Tablo 15'e bakıldığında, "İletişim ve Sosyal İlişkiler" (*f: 9*) temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında sosyal becerilere daha fazla yer verildiği; "Türk Hikaye Geleneği ve Destanları" temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında söz konusu becerilere daha az (*f:* 4) yer verildiği görülmektedir. Tablo 15 incelendiğinde diğer alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine iletişim becerileri (*f:* 12) daha fazla ele alındığı; iş birlikli çalışma becerisinin (*f:* 3) daha az yer bulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 16'da 8. sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında düşünme becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 16. *8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Düşünme Becerileri Frekans Değerleri*

	DÜŞÜNME BECERİLERİ					
Tema	Eleştirel D. (f)	Yaratıcı D. (f)	Problem Çözme (f)	Karar Verme B. (f)	Analitik D. (f)	Toplam
İletişim ve Sosyal İlişkiler	2	3	1	0	1	7
Vatan Sevgisi	3	1	1	0	1	6
Doğa ve İnsan	1	1	1	1	2	6
Türk Hikâye Geleneği ve Destanları	0	2	3	0	1	6
Sanat ve Estetik	1	1	1	1	1	5
Akademik Düşünme Dünyası	2	3	2	0	1	8
Toplam	9	11	9	2	7	38

Tablo 16'ya bakıldığında, ''Akademik Düşünme Dünyası'' (*f:* 8), temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında düşünme becerilerine daha fazla yer verildiği; "Sanat ve Estetik" (*f:* 5) temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında ise söz konusu becerilere daha az yer verildiği görülmektedir. Tablo 16 incelendiğinde diğer alt bileşenlerin toplam frekans

değerlerine kıyasla yaratıcı düşünme (*f:* 11) daha fazla ele alındığı; karar verme becerisinin (*f:* 2) daha az yer bulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 17'de 8.sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında duygu yönetimi becerilerin hangi sıklıkta yer aldığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 17. *8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarındaki Duygu Yönetimi Becerileri Frekans Değerleri*

	DUYGU YÖNETİMİ BECERİLERİ					
Tema	Öz Farkındalık (f)	Duygularla Başa Çıkma (f)	Stres Yönetimi (f)	Zaman Yönetimi (f)	Öfke Yönetimi (f)	Toplam
İletişim ve Sosyal İlişkiler	1	1	0	1	0	3
Vatan Sevgisi	2	2	0	1	0	5
Doğa ve İnsan	1	0	0	1	0	2
Türk Hikaye Geleneği ve Destanları	1	0	0	1	0	2
Sanat ve Estetik	0	1	0	1	0	2
Akademik Düşünme Dünyası	1	0	0	1	0	2
Toplam	6	4	0	6	0	16

Tablo 17'ye bakıldığında duygu yönetimi becerileri toplam frekans değerlerinin temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında düşük olduğu; en fazla ''Vatan Sevgisi'' (*f:* 5) temasındaki öğrenme öğretme uygulamalarında duygu yönetimi becerisine daha fazla yer verildiği görülmektedir. Tablo 17 incelendiğinde alt bileşenlerin toplam frekans değerlerine kıyasla öz farkındalık (*f:* 5) ile zaman yönetimi (*f:* 5) daha fazla ele alındığı; duygularla başa çıkma (*f:* 4) becerilerinin daha az yer bulduğu; stres yönetimi ile öfke yönetimi alt bileşenlerine ise yer verilmediği anlaşılmaktadır.

8.sınıf Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında yaşam becerileri incelendiğinde elde edilen sonuçlar Şekil 7'te yer almaktadır.

Şekil 7. *8. Sınıf Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı*

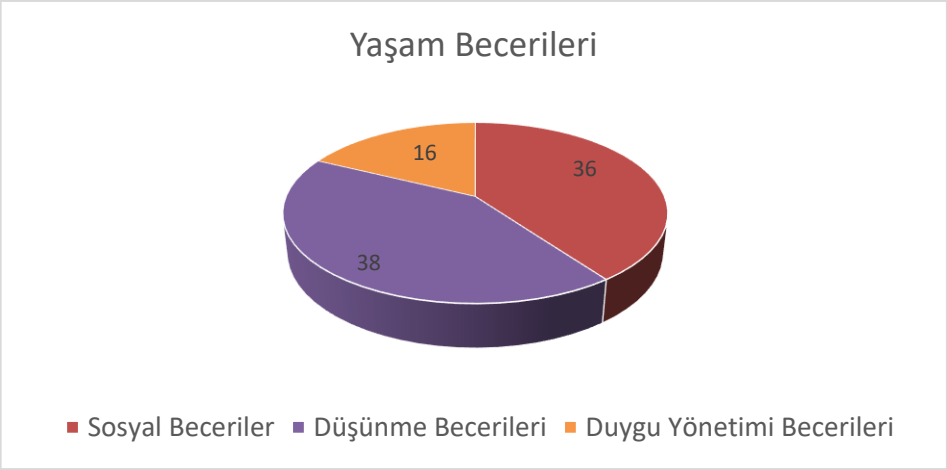

Şekil 7 incelendiğinde sosyal beceriler (*f:* 36), düşünme becerileri (*f:* 38) ve duygu yönetimi becerileri (*f:* 16) olmak üzere yaşam becerilerinin toplam frekans değeri 90'dır. Söz konusu becerilerin yüzdelik dağılımına bakıldığında düşünme becerilerinin %44, sosyal becerilerin %41 ve duygu yönetimi becerilerinin %15 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaşam becerilerinin temel bileşenleri kıyaslandığında düşünme becerilerine daha fazla yer verildiği, daha az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri olduğu anlaşılmaktadır.

Ortaokul Türkçe dersi temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına göre konuların dağılımında yaşam becerileri incelendiğinde elde edilen sonuçlar Grafik 5'te yer almaktadır.

Şekil 8. *Ortaokul Türkçe Dersi Temalarındaki Öğrenme Öğretme Uygulamalarının Yaşam Becerilerine Göre Dağılımı*

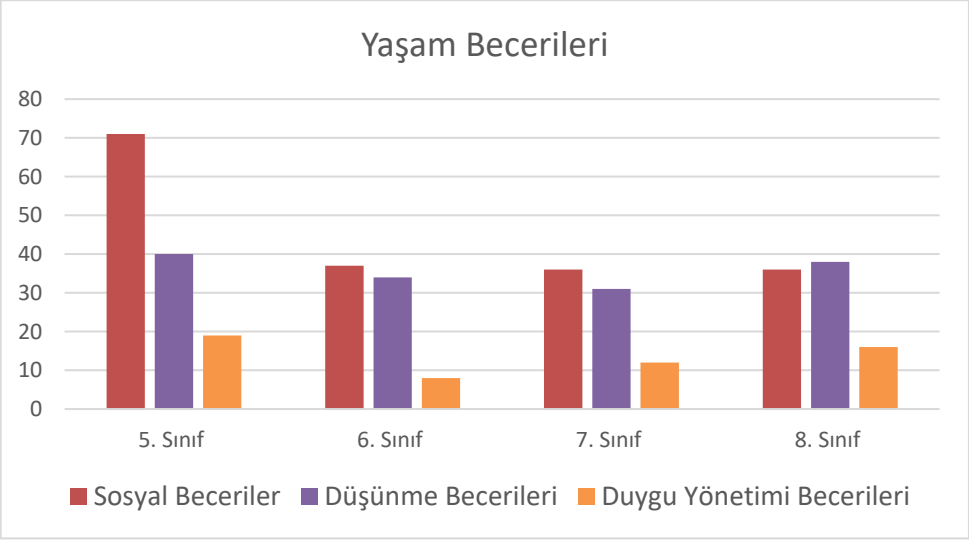

Şekil 8'e bakıldığında yaşam becerilerine en fazla 5. sınıf düzeyinde yer verildiği, en az yer verilen 6.sınıf ile 7. sınıf düzeyi olduğu görülmektedir. Grafik 5 incelendiğinde temel bileşenlerin 6.sınıf ve 7.sınıf düzeylerinde benzer dağılım gösterdiği; 5.sınıf ve 8.sınıf

düzeylerinde ise farklı dağılım göstermiştir. Tüm sınıflar düzeyinde temel bileşenler incelendiğinde düşünme becerilerinin en fazla yer verilen yaşam becerisi olduğu; en az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri olduğu anlaşılmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde doküman analiziyle elde edilen bulgulardan hareketle sonuçlara ve bu sonuçların değerlendirilip karşılaştırılarak tartışılmasına yer verilmiştir. Ulaşılan sonuçlardan hareketle de öneriler ifade edilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

''Beşinci sınıf temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaşam becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?'' araştırma sorusu kapsamında 5. sınıf Türkçe dersinin 6 temasında öğrenme öğretme uygulamaları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre yaşam becerilerinin temel bileşenleri kıyaslandığında temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en fazla düşünme becerileri ile sosyal becerilere yer verildiği, en az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Temel becerilerin alt becerilerine bakıldığında ise düşünme becerileri kapsamında eleştirel düşünme becerisinin söz konusu temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla ele alındığı, en az yer verilen düşünme becerisinin ise karar verme becerisi olduğu tespit edilmiştir. Sosyal becerilerin alt bileşenlerine bakıldığında dijital yaşam ve empati kurabilme becerilerinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla ele alındığı; tartışma becerisinin ise daha az yer bulduğu sonucuna varılmıştır. Duygu yönetimi becerilerinin alt bileşenlerine bakıldığında ise temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en fazla öz farkındalık becerisine yer verildiği ancak zaman yönetimi becerisine az yer verildiği, stres yönetimi ve öfke becerilerine hiç yer verilmediği sonucuna varılmıştır.

Ulaşılan sonuçlara göre temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında bahsi geçen bu beceriler üst düzey düşünme becerileridir ve öğrencilerin hayatlarının her aşamasında bulunmaları gereken yetilerdir.

Bu tespitler düşünme becerileri arasında öncelik-sonralık gibi bir önem sıralamasının olmadığını, düşünme becerilerinin bütünsel bir yapıya sahip olduğunu, temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında bazılarına çokça yer verilirken bazılarına kısıtlı düzeyde yer verilmesinin düşünme becerilerinin bütünsel gelişimini sekteye uğratacağına işaret etmektedir.

Ulaşılan başka bir sonuç ise sosyal becerilere yer veren temalardaki öğrenme öğretme uygulamaların düşünme becerilerine yer veren temalardaki öğrenme öğretme uygulamalara benzer oranda olduğudur. Sosyal becerilerin alt bileşenleri kıyaslandığında dijital yaşam ve iletişim becerisinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamaların daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesi açısından son derece önemlidir.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde tartışma becerisi ile beraber temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en az yer alan sosyal becerinin tartışma becerisi olduğu anlaşılmaktadır. Temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında tartışma becerisine az yer verilmesi Türkçe öğretimi açısından önemli bir eksikliktir. Çünkü öğrencilerin farklı düşünmeleri ve farklı düşüncelere saygı duymaları için Türkçe öğretiminin önemli bir gerekliliğidir. Bu nedenle temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında gereğince yer almalıdır.

İncelenen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en az yer alan yaşam becerisi alanının duygu yönetimi becerileri olduğu belirlenmiştir. Oysaki duygu yönetimi becerileri en az düşünme ve sosyal beceriler kadar önemli bir beceri alanıdır. Öğrencilerin duyuşsal gelişimleri açısından önemli görülen ortaokul yıllarında bu becerilere temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

Duygu yönetimi becerilerinin alt bileşenlerine bakıldığında ise öz farkındalık ve duygularla başa çıkma becerilerine fazla yer verildiği ancak zaman yönetimi becerisine çok az yer verildiği; stres yönetimi ve öfke yönetimi becerilerine ise hiç yer verilmediği saptanmıştır. Bunun nedeni Türkçe öğretim programlarında söz konusu becerilere ilişkin kazanımlara yer verilmemesidir. Program; ağırlıklı olarak düşünme ve sosyal beceriler ekseninde şekillenmiş, duyuşsal beceriler açısından eksik bırakılmıştır. Öğrenciler kendi duygularını tanımayı ve bunlarla baş edebilmeyi; stresi, öfkeyi ve zamanı yönetebilmeyi erken yaşlarda öğrenirler. Bu dönemde şekillenen beceriler ilerleyen yaşlarda geliştirilir ve yenilenir. Bundan ötürü temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında söz konusu becerilere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

''Altıncı sınıf temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaşam becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?'' araştırma sorusu kapsamında 6. sınıf Türkçe dersinin 6 temasında öğrenme öğretme uygulamaları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre yaşam becerilerinin temel becerileri kıyaslandığında temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en fazla sosyal

becerilere, daha sonra düşünme becerilerine yer verildiği, en az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Temel becerilerin alt becerilerine bakıldığında ise düşünme becerileri kapsamında eleştirel, yaratıcı, problem çözme ve analitik düşünme becerilerinin söz konusu temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla ele alındığı; karar verme düşünme becerisinin daha az yer bulduğu olduğu tespit edilmiştir. Sosyal becerilerin alt becerilerine bakıldığında dijital yaşam ile iletişim yaşam becerilerinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamaları daha fazla ele alındığı; girişimcilik, tartışma, empati ve iş birlikli çalışma becerilerinin ise daha az yer bulduğu sonucuna varılmıştır. Duygu yönetimi becerilerinin alt bileşenlerine bakıldığında ise en fazla öz farkındalık becerilerine temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarına yer verildiği; duygularla başa çıkma, zaman yönetimi becerilerine az da olsa yer verilirken stres ve öfke yönetimi becerilerine hiç yer verilmediği sonucuna varılmıştır.

Ulaşılan sonuçlara göre temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında sosyal becerilerin daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Sosyal becerilerinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında yer alması öğrencilerin birey olma adına yeteneklerini geliştirdiği için olumlu bir sonuçtur.

Araştırmadan düşünme becerilere ilişkin veriler incelendiğinde temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarına en fazla eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerine yer verildiği saptanmıştır. Eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerileri öğrencilerin yorumlama, analiz etme, üretme ve yeni fikirler sunma gibi özelliklerini geliştirir. Bu nedenle ortaokul temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarına gereğince yer alması olumludur. Eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilere yeterince yer verilmesine karşın söz konusu temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en az yer alan düşünme becerinin karar verme becerisi olduğu anlaşılmaktadır. Karar verme becerisi, son dönemlerde hayatımızda yoğun bir şekilde yer edinmiş dijital teknolojilerin yönetebilmesi açısından düşünülmesi gereken bir sonuçtur.

İncelenen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarına en az yer alan yaşam becerisi alanının duygu yönetimi becerileri olduğu belirlenmiştir. Oysaki duygu yönetimi becerileri en az düşünme ve sosyal beceriler kadar önemli bir beceri alanıdır. Çünkü öğrenciler bu dönemde kazanacakları duygu yönetimi becerileri sayesinde duygularıyla stres yönetimi yaparak stres ve akran direnmesiyle baş etmeyi öğrenir (Kırkkılıç, vd., 2022).

Duygu yönetimi becerilerinin alt becerilerine bakıldığında ise öz farkındalık ve becerilerine yer verildiği, zaman yönetimi ile duygularla başa çıkma becerisine çok az yer verildiği ancak stres ve öfke yönetimi becerilerine hiç yer verilmediği saptanmıştır. Bu durum

olumsuz bir sonuçtur. Çünkü öğrencilerin bu dönemde kazanacakları duyuşsal beceriler duygusal olgunluğa erişebilmeleri ile mümkündür

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

''Yedinci sınıf temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaşam becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?'' araştırma sorusu kapsamında 7. Sınıf Türkçe dersinin 6 temasında öğrenme öğretme uygulamaları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre yaşam becerilerinin temel bileşenleri kıyaslandığında temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en fazla sosyal becerilerine, daha sonra düşünme becerilere yer verildiği, en az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Temel bileşenlerin alt bileşenlerine bakıldığında ise sosyal becerilerin alt bileşenlerine bakıldığında dijital yaşam ve girişimcilik becerilerinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla ele alındığı; iş birlikli çalışma becerisine çok az yer aldığı sonucuna varılmıştır. Düşünme becerileri kapsamında problem çözme becerisinin söz konusu temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla ele alındığı; yaratıcı düşünme ve karar verme becerilerinin çok az yer bulduğu tespit edilmiştir. Duygu yönetimi becerilerinin alt bileşenlerine bakıldığında ise zaman yönetimi ve öz farkındalık becerilerine temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında yer verildiği; duygularla başa çıkma ve stres yönetimi becerisine çok az yer verildiği ancak öfke yönetimi becerisine hiç yer verilmediği sonucuna varılmıştır.

Ulaşılan sonuçlara göre temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında sosyal becerilerinin daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Sosyal becerilerin alt becerileri kıyaslandığında dijital yaşam becerisinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde dijital yaşam becerisinden sonra temalarda en fazla yer alan sosyal becerinin girişimcilik ve iletişim becerileri olduğu anlaşılmaktadır. İletişim becerisinin sosyal ilişkilerde başarı sağlamaya ve etkili iletişim kurmaya yardım etmesi yönüyle temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında yeterince yer alması önemlidir.

Empati ve iş birlikli çalışma becerilerine bakıldığında ise söz konusu temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında bu becerilere çok az yer verildiği saptanmıştır. Halbuki empati becerisi eğitim ortamlarında farklı bakış açısı geliştirme olanak tanıdığı, iş birlikli çalışmanın öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı ve öğrenmelerini kalıcı hâle getirdiği (Arısoy ve Tarım, 2013) bilinmektedir.

Problem çözme, analitik ve eleştirel düşünme becerileri dışındaki düşünme becerilerine bakıldığında, temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaratıcı düşünme ve karar verme becerilerine çok az yer verildiği belirlenmiştir. Bu durum temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının dengeli dağılımın olmaması açısından mühim bir sınırlılıktır. Yaratıcı düşünme becerisi, öğrencilerin üretme, merak etme, yeni fikirler sunma gibi birçok faydası olan bir beceridir. Bu nedenle temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında gereğince yer almalıdır. Başarılı kimlik gelişimine etki eden karar verme becerisi (Blustein ve Philips, 1990) de temalarda yer alması gereken diğer becerilerdendir.

Ulaşılan başka bir sonuç ise düşünme becerilere yer veren temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının sosyal becerilere yer veren temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarına oranla daha az olduğudur. Temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının dengeli bir şekilde dağılmayışı Türkçe öğretimi açısından olumsuz bir sonuçtur. Yaşam becerileri birbirini etkiler ve birbirinden etkilenir. Bu nedenle temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının dağılımında bütünselliğe dikkat edilmelidir.

İncelenen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en az yer alan yaşam becerisi alanının duygu yönetimi becerileri olduğu belirlenmiştir. Konuyla ilgili başka bir çalışmaya bakıldığında elde edilen sonuçların bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir (Gültekin, 2019). Oysaki duygu yönetimi becerileri en az düşünme ve sosyal beceriler kadar önemli bir beceri alanıdır. Çünkü öğrenciler bu beceriler ile olumsuz duygularını uygun bir şekilde ifade edebilir, kendileri ve içinde bulundukları çevre ile ilgili daha olumlu hisler besleyebilir, stresle başa çıkabilir, sosyal kaygı ve yalnızlık gibi davranışlardan kaçınabilirler (Goleman, 2011).

Duygu yönetimi becerilerinin alt bileşenlerine bakıldığında ise öz farkındalık ve zaman yönetimi becerilerine gereğince yer verildiği; duygularla başa çıkma ve stres yönetimi becerilerine çok az yer verildiği ancak öfke yönetimi becerilerine hiç yer verilmediği saptanmıştır. Bu durum temalardaki öğrenme öğretme uygulamaları açısından mühim bir sınırlılıktır. Öğrencilerin sınav dönemlerinde karşılaştıkları olumsuz duygular ve sınav stresi kontrol altına alınması gereken önemli bir problemlerdir. Bu problemlerle başa çıkabilmek adına öğrencilere erken yaşlarda stres yönetimi becerisi duygularla başa çıkma becerileri kazandırılmalıdır. Bu nedenle temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında söz konusu becerilere gereğince yer verilmelidir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

''Sekizinci sınıf temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaşam becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?'' araştırma sorusu kapsamında 8. sınıf 6 temasında öğrenme öğretme uygulamaları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre en fazla düşünme becerilerine, daha sonra sosyal becerilere yer verildiği, en az yer verilen yaşam becerisinin ise duygu yönetimi becerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Temel bileşenlerin alt bileşenlerine bakıldığında ise düşünme becerileri kapsamında yaratıcı, eleştirel ve problem çözme becerilerinin söz konusu temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla ele alındığı, analitik düşünme ve karar verme düşünme becerilerinin daha az yer bulduğu tespit edilmiştir. Sosyal becerilerin alt bileşenlerine bakıldığında iletişim ve dijital yaşam becerilerinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla ele alındığı; girişimcilik, iş birlikli çalışma ve tartışma becerilerinin ise daha az yer bulduğu; en az yer verilen empati becerisi sonucuna varılmıştır. Duygu yönetimi becerilerinin alt bileşenlerine bakıldığında ise en fazla zaman yönetimi ve öz farkındalık becerilerine temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında yer verildiği, duygularla başa çıkma becerisine çok az yer verildiği; stres ve öfke yönetimi becerilerine ise hiç yer verilmediği sonucuna varılmıştır.

Ulaşılan sonuçlara göre temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında düşünme becerilerinin daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili araştırma sonuçlarına bakıldığında elde edilen sonuçların bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir (Dilekçi & Karatay, 2021; Gültekin, 2019). Yaratıcı, problem çözme, analitik ve eleştirel düşünme becerilerinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında yer alması Türkçe öğretimi açısından olumlu bir sonuçtur. Çünkü bahsi geçen bu beceriler öğrencilerin farklı bakış açıları kazanmalarına (Boden, 2001), yeni ürünler oluşturmalarına ve ileri seviyede muhakeme etmelerine (Grant, 1998) olanak tanıyan becerilerdir.

Temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında karar verme becerisine ise çok az yer verildiği tespit edilmiştir. Bu durum temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında becerilerin dengeli dağılımı açısından olumsuz bir sonuçtur. Çünkü düşünme becerileri arasında öncelik-sonralık gibi bir önem sıralamasının olmadığı, düşünme becerilerinin bütünsel bir yapıya sahip olduğu, temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarından bazılarına çokça yer verilirken bazılarına kısıtlı düzeyde yer verilmesinin düşünme becerilerinin bütünsel gelişimini sekteye uğratacağı düşünülmektedir.

Başka bir sonuç ise sosyal becerilere yer veren temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının düşünme becerilerine yer veren temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarına oranla daha az olduğudur. Sosyal becerilerin alt bileşenleri kıyaslandığında iletişim ve dijital

yaşam becerisinin temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir.

Empati, tartışma ve iş birlikli çalışma becerilerine bakıldığında ise söz konusu temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında bu becerilere çok az yer verildiği saptanmıştır. Bu durum temalardaki öğrenme öğretme uygulamaları açısından mühim bir sınırlılıktır çünkü bahsi geçen beceriler öğrencilerin kariyer ve sosyal hayatlarında başarılı olabilmeleri bakımından son derece önemlidir. Bu nedenle ortaokul temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarına gereğince yer almalıdır.

İncelenen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında en az yer alan yaşam becerisi alanının duygu yönetimi becerileri olduğu belirlenmiştir. Konuyla ilgili başka bir çalışmaya bakıldığında elde edilen sonuçların bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir (Gültekin, 2019). Temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının dengeli bir şekilde dağılmayışı Türkçe öğretimi açısından olumsuz bir sonuçtur çünkü "insanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlindedir" (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Söz gelimi duyuşsal gelişim, sosyal gelişimi etkiler ve ondan etkilenir. Bu nedenle temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının dağılımında bütünsellik göz ardı edilmemelidir.

Duygu yönetimi becerilerinin alt bileşenlerine bakıldığında ise öz farkındalık ve zaman yönetimi becerilerine fazlaca yer verildiği; duygularla başa çıkma becerisine çok az yer verildiği; stres ve öfke yönetimine ise hiç yer verilmediği saptanmıştır. Öğretim Programı ağırlıklı olarak düşünme becerileri ekseninde şekillenmiş, duyuşsal beceriler açısından eksik bırakılmıştır. Bu olumsuz durum da temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarına yansımıştır. Erken yaşlarda şekillenen beceriler ilerleyen yaşlarda geliştirilir ve yenilenir. Bundan ötürü temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında söz konusu becerilere dengeli yer verilmesi gerekmektedir.

Araştırmaya konu olan 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerileri açısından incelenip sınıf düzeylerine göre karşılaştırıldığında yaşam becerilerine en fazla 5.sınıf düzeyinde yer verildiği, en az ise 6.sınıf ve 7.sınıf düzeyinde yer verildiği tespit edilmiştir. Bundan hareketle ortaokul Türkçe öğretim programının sınıf düzeylerine göre belirli bir ölçüt temel alınarak tasarlanmadığı söylenebilir. Bu üzerinde düşünülmesi gereken bir sonuçtur. Çünkü yaşam becerileri her sınıf düzeyinde yeterli ve dengeli bir biçimde yer almalıdır.

Genel olarak bakıldığında 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında sosyal becerilere daha fazla, düşünme becerilere daha az, duygu yönetimi becerilerine ise çok az yer verildiği saptanmıştır. Bundan

hareketle temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarının yeterli ve dengeli dağılmadığı, duygu yönetimi becerileri ile ilgili temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında büyük ölçüde yer verilmediği söylenebilir. Hâlbuki bu üç alanın yaşam becerilerine hizmet etme bakımından birbirinden ayrı değil, birbirinin tamamlayıcısı olması gerekir. Zira öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler bir eğitim öğretim düzeni içerisinde gerçekleştirilmelidir (Dilekçi ve Karatay, 2021).

Öneriler

Araştırma sonuçları doğrultusunda Türkçe öğretmenlerine, alanda çalışma yapacak olan araştırmacılara ve politika yapıcılara yönelik öneriler aşağıda sıralanmıştır.

- İlgili alanda çalışma yapacak araştırmacılara 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın temalardaki öğrenme öğretme uygulamalarında yaşam becerileri açısından değerlendirmeleri, öğretim programında benzer temalardaki öğrenme öğretme uygulamaların yer alması adına yaşam becerilerine ilişkin örnek temalardaki öğrenme öğretme uygulamaları tasarlamaları, öğretim programında eksiklikleri tamamlayacak olan Türkçe öğretmenlerinden de bilgi ve görüş almaları önerilmektedir.
- Yaşam becerilerinin bireylere erken yaşlarda kazandırılabileceği (Revşen, 2022) düşünüldüğünden 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki temalarda öğrenme öğretme uygulamalarının yaşam becerilerini kazandırabilecek biçimde tüm sınıf düzeylerinde yeterli ve dengeli dağılacak şekilde hazırlanması önerilmektedir.
- Öğretim programın incelenmesi ve geliştirilmesine yönelik olarak Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun araştırma sonuçlarını dikkate alması, temalarındaki öğrenme öğretme uygulamalarının öğrencilere yaşam becerilerini kazandırabilecek biçimde tasarlamaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akdenizli, C. (2016). *Yaratıcı dramanın, zihinsel yetersizliği olan bireylerin toplumsal yaşam becerileri ve alıcı dil gelişimi üzerindeki etkisi* (Tez No. 443186) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Akgün, Y. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimine yönelik tutumları ve yaşam becerileriyle ilgili görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 748660) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Aksoy, G. (2021). *Tasarım beceri atölyelerine katılan 5. sınıf öğrencilerinin yaşam becerileri eğitimine yönelik görüşleri* (Tez No. 694596) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi-Kayseri]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Aksu, B. (2023). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının yaşam becerileri ile ilgili algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 808954) [Yüksek lisans tezi, Muş Alparslan Üniversitesi-Muş]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Albay, M., & Öçalan, M. (2023). Üniversitede öğrencilerin sporun yaşam becerilerinin etkilenmesinin incelenmesi. *Küresel Spor ve Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6*(1), 1-11.

Altınok-Kalkan, S. (2018). *Ortaokul öğrencilerinde yaşam becerileri ve okul güvenliği* (Tez No. 544787) [Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi-Gaziantep]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Altok, M. (2022). *Yaratıcı drama temelli yaşam becerileri eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının yaşam becerileri düzeylerine etkisi* (Tez No. 664342) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi-Antalya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Ari, O. (2021). *Özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin ölüm kaygısı ile sağlıklı yaşam becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 710260) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Balaman, F. (2021). Dijital yaşam becerileri. *Yaşam becerileri eğitimi- kavram, beceri, gelişim ve uygulama* içinde (ss. 289-308). Pegem Akademi.

Barası, M. (2020). *2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi* (Tez No. 644533) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Bastık, U. (2019). *Hayat bilgisi dersinde yaşam becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri* (Tez No. 537440) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi-Gaziantep]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Bayrak-Özmutlu, E., & Kanık-Uysal, P. (2021). Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin düşünme becerileri açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 52*, 518-543.

Belet-Boyacı, Ş. D., & Güner-Özer, M. (2019). Öğrenmenin geleceği: 21. yüzyıl becerileri perspektifiyle Türkçe dersi öğretim programları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, *9*(2), 708-738.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Natıons International Children's Emergency Found). (2003). *Life skills-definition of terms*. (Erişim: 01.05.2024)

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Natıons International Children's Emergency Found). (2020). In the context life skills and citizenship education in the middle east and north africa. measuring life skills. (Erişim: 14.03.2022)

Bolat, Y. (2021). *Yaşam becerileri eğitimi*. Pegem Akademi.

Boysak, M. E. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin yaşam becerilerine ilişkin görüşlerinin çoklu değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 620108) [Yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi-Kırşehir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Bozkurt, R. (2000). Girişimci ve rol bilinci. *İş Fikirleri Dergisi,* 12, 86-94.

Bulut, K. (2019). 2006 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *23*(3), 862-881.

Büyüköztürk, S., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, O., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Pegem Akademi.

Çağlar, B. (2019). *Özel sektörde çalışan yetişkin bireylerde psikolojik dayanıklılık ile öfke denetimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 622611) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çankaya, E. (2021). *Montessori günlük yaşam becerileri çalışmalarının zihinsel yetersizliği olan çocukların öz bakım becerilerine etkisi* (Tez No. 664342) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Defitrika, F., & Mahmudah, F. N. (2021). Development of life skills education as character building. *International Journal of Educational Management and Innovation, 2*(1), 116-135.

Deveci, İ., Konuş, F. Z. & Aydız, M. (2018). 2018 yılı fen bilimleri dersi öğretim programı kazanımlarının yaşam becerileri açısından incelenmesi. *Cukurova University Faculty of Education Journal, 47*(2), 765-797.

Dilekçi, A., & Karatay, H. (2021). Türkçe dersi öğretim programlarında 21. yüzyıl becerileri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, *10*(4), 1430-1444.

Dökmen, Ü. (2004). *Küçük şeyler.* Sistem.

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization). (1993). Life skills education for children and adolescents in school. Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes.

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization). (1997). Life skills education for children and adolescents in school. Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes.

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organisation). (1999). WHO information series on school health. Preventing hiv/aids/sti and related discrimination: An important responsibility of health promoting schools.

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization). (2001). *Regional framework for introducing life skills education to promote the health of adolescents*.

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organisation). (2004). Key ıssues in the ımplementation of programmes for adolescent sexual and reproductive health. Geneva, Switzerland: World Health Organization, Department of Child and Adolescent Health and Development.

Edis, A., & Calp, Ş. (2023). Çocuk kitaplarındaki yaşam becerilerinin karakterlerin özellikleri ve içerik bağlamında incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *25*(1), 150-161.

Ennis, R. H. (2011). Critical thinking: Reflection and perspective-Part I. *Inquiry, 26*(1), 4-18.

Erduran Avcı, D. & Selçuk, A. M. (2021). Öğretim elemanları penceresinden yaşam becerileri eğitimi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *10*(1), 42-85.

Eroğlu, F. (2007). *Davranış bilimleri*. Beta.

Facione, P. A. (1990). *The California critical thinking skills test-college level* (Technical Report 2). California Academic Press.

Fisher, A. (2001). *Critical thinking: An introduction*. Cambridge University Press.

Geçgel, H., Kana, F., Vatansever, Y. Y., & Çalık, F. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerilerinin belirlenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 9*(4), 1646-1669.

Goodman, S. H., Gravit, G. W., & Kaslow, N. J. (1995). Social problem solving: A moderator of the relation between negative life stress and depression symptoms in children. *Journal of Abnormal Child Psychology, 23*(4), 473-485.

Göktürk-İnce, F. (2014). *Barışçıl yaşam becerileri temalı eğitim programının okul öncesi dönem çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi (Malatya ili örneği)* (Tez No. 384751) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Gömleksiz, M. N. & Kan, A. Ü. (2007). İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programının problem çözme ve karar verme becerilerini kazandırmadaki etkililik düzeyine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27*(3), 51-64.

Gülay-Ogelman, H., & Saraç, S. (2022). *Yaşam becerileri*. Eğiten Kitap.

Güleç, V. K. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin yaşam becerileri ile eğitsel değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Afyonkarahisar ili örneklemi)* (Tez No. 637444) [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Gültekin, H. (2019). *Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarının 21.yüzyıl becerileri açısından incelenmesi* (Tez No. 579207) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi-Balıkesir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Gümüşoğlu, Ö. (2019). *Genç sporculara uygulanan yaşam becerileri eğitim programının takım sargınlığına etkisi* (Tez No. 611022) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Hesse, F., Care, E., Buder, J., Sassenberg, K., & Griffin, P. (2015). A framework for teachable collaborative problem solving skills. In Griffin, P., Care, E. (Eds.) *Assessment and teaching of 21st century skills: Methods and approach*, (pp. 37-56). Springer.

Ilgın, H. & Arslan, D. (2012). Türkçe dersinde metinlerle problem çözme öğretiminin öğrencilerin problem çözme becerilerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 13*(2), 157-176.

İnan, S. (2023). *Scamper tekniği temelli yaşam becerileri eğitim programının 60-72 aylar arasındaki çocukların davranışlarına ve yaşam becerilerine etkisi* (Tez No. 857644) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kaan-Yenihan, S. (2023). *Kaptan Pengu ve Arkadaşları çizgi filminin okul öncesi dönemdeki yaşam becerileri açısından incelenmesi* (Tez No. 824126) [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kalyon-Güntürk, A. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin yaşam becerileri hakkındaki görüşleri* (Tez No. 746557) [Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi-Rize]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kanyılmaz, B. M. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan yaşam becerilerinin öğrencilere kazandırılmasına yönelik yaklaşımlarının değerlendirilmesi* (Tez No. 534756) [Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi-Kocaeli]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Karakaya A., & Gürel S. (2015). Kardemir A. Ş. çalışanlarının stres faktörleri algılarına yönelik bir araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5*(1), 20- 21.

Karakuş, C. (2021). İlkokul Hayat Bilgisi programı (2018) kazanımlarının yaşam becerileri yönünden incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, *4*(1), 1-25. https://doi.org/10.33400/kuje.824004

Karal, E. (2019). *Fen bilimleri öğretmenlerinin yaşam becerileri ve yaşam becerilerinin öğretim programındaki yerine ilişkin görüşleri* (Tez No. 606989) [Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi-Rize]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Karenina, A., Widoretno, S., & Prayitno, B. A. (2020). Effectiveness of problem solving-based modüle to improve analytical thinking. *Journal of Physics: Conference Series, 1511*(1), 012093.

Kaya, A. (2012). İletişime giriş: Temel kavramlar ve süreçler. A. Kaya (Ed.). *Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim* içinde (ss. 2-31). Pegem Akademi.

Kaya, E. (2023). *Fen bilimlerinde yaşam becerileri eğitimi kılavuzunun fen bilgisi öğretmen adaylarının analitik düşünme becerilerini geliştirmelerine etkisi* (Tez No. 792905) [Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi-Kars]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kaya, H. (1997). *Üniversite öğrencilerinde eleştirel akıl yürütme gücü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Kaya, İ. (2016). *Yaşam becerileri programının (YBP) 4 yaş çocukların problem davranışlarına ve sosyal becerilerine etkisi* (Tez No. 443571) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kayhan E., Altun S., & Gürol M. (2019). Sekizinci sınıf Türkçe öğretim programı (2019)'nın 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 10*(2), 20-35.

Kılıç, A. H. (2022). *Fen eğitiminde yaşam becerileri ile mühendislik ve tasarım becerilerine dayalı laboratuvar yönteminin akademik başarıya etkisi* (Yayın No. 767470) [Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi-Kayseri]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kılıç, Z. (2015). *Hayat bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları* (Tez No. 415877) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kırkkılıç, A., Sevim O., & Ulaş H. (2022). *Etkinliklerle yaşam becerileri eğitimi*. Anı.

Kirman-Bilgin, A. (2019). *Fen bilimlerinde yaşam becerileri eğitimi.* Anı.

Koç, E. S. (2020). Yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersi öğretim programlarında yer alma durumu. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 11*(2), 605-624.

Kurudayıoğlu, M., & Çetin, Ö. (2015) Temel beceriler ve Türkçe öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3*(3), 1-19.

Kutsal, D. (2018). *Yaşam becerileri psikoeğitim programının kız meslek lisesi öğrencilerinin yaşam becerilerine ve problem davranışlarına etkisi* (Tez No. 531708) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Lykins–Emily, L. B., & Baer–Ruth, A. (2009). Psychological functioning in a sample of long–term practitioners of mindfulness meditation. *Journal of Cognitive Psycho Nyanaponika Therapy*: *An International Quarterly,* 23, 226-241.

Mangrulkar, L., Whitman, C. V. & Posner, M. (2001). Life skills approach to child and adolescent healthy human development. *Pan American Health Organization.*

Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Milli Eğitim Basımevi.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı (1-8. Sınıflar). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (5-8. Sınıflar). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). Günlük Yaşam Becerileri (5-8. Sınıflar). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Memiş, M. & Kalyoncu, M. R. (2024). 2024 Türkçe öğretim programı ile 2019 Türkçe öğretim programı'nın karşılaştırmalı incelenmesi. *International Journal of Language Academy, 12* (2), 176-199.

Moffitt, T. E., Arseneault, L., Belskya, D., Dickson, N., Hancox, R. J., Harrington, H., Houts, R., Poultonc, R., Roberts W. B., Rossa, S., Sears R. M., Thomson, M., & Caspi, A. (2011). A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *108*(7), 2693-2698.

Monyangi, N. L. (2010). *Teachers' perceptıons towards the ımplementatıon of lıfe skılls currıculum ın publıc prımary schools ın Nairobi west dıstrıct* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. University of Nairobi.

Okpara, A. & Agwu, E. (2015). Self awareness and organizational performance in the Nigerian banking sector *European Journal of Research and Reflection in Management Sciences, 3*(1), 2015.

Özbay, G. (2018). *Pozitif genç gelişimi temelli sınıf rehberliği programının ilkokul öğrencilerinin yaşam becerilerine etkisi* (Tez No. 494196) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Özcan, Y. (2020). *"Bulmaca Kulesi" programının yaşam becerileri açısından incelenmesi* (Tez No. 611355) [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Özdemir, D. (2015). *Fen bilimleri öğretmenlerinin yaşam becerileri hakkındaki görüşleri* (Tez No. 395331) [Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Burdur]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Özgen, C. (2000). *Etkili zaman yönetimi*. Bilkent Üniversitesi Yayınları.

Özkan-Elgün, İ., & Uysal, F. (2022). Hayat bilgisi dersi öğretim programı kazanımlarının yaşam becerileri kapsamında incelenmesi. *Baskent University Journal of Education, 9*(2), 122-135.

Prajapati, R., Sharma, B., & Sharma, D. (2016). Significance Of Life Skills Education. *Contemporary Issues in Education Research (CIER), 10*(1), 1–6.

Revşen, N. (2022). *Ortaokul fen bilimleri ders kitaplarında bulunan etkinliklerin yaşam becerileri yönünden incelenmesi* (Tez No. 763526) [Yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi-Ağrı]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Ruskin. (2022, Nisan 10). *Anglia Ruskin Üniversitesi tarafından üniversite öğrencileri için*

hazırlanmış rapor. https://www.kritikanalitik.global/kritik-analitik-dusunme-anglia-ruskin-universitesi/

Sabuncuoğlu, Z., & Gümüş, M. (2016). *Örgütsel iletişim*. Alfa Aktüel.

Sarı, H. G. (2021). *Lise öğrencilerinin çoklu zeka alanları ve sporda yaşam becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 661308) [Yüksek lisans tezi, Yozgat Bozok Üniversitesi-Yozgat]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Selçuk, A. M. (2019). *Öğretim elemanlarının yaşam becerileri hakkındaki görüşleri* (Tez No. 599822) [Yüksek lisans tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Burdur]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme.* Anı.

Sevmez, B. (2023). *Öğretmen adaylarının akademik ve yaşam becerilerine ilişkin durumlarının belirlenmesi* (Tez No. 809174) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Scoot, M. (1997). *Zaman yönetimi*. Rota.

Silvia, P. J., & O'Brien, M. E. (2004). Self-awareness and constructive functioning: Revisiting "The human dilemma". *Journal of Social and Clinical Psychology, 23*(4), 475-489.

Snyder, L. G. & Snyder, M. J. (2008). Teaching critical thinking and problem solving skills. *The Journal of Research in Business Education, 50*(2), 90.

Soykan, Ç. (2003). Öfke ve öfke yönetimi. *Kriz Dergisi, 11*(2), 19-27.

Spielberger, C. D. (1988). State-trait experession inventory. *Psychological Assetment Researces,* Odessa, FL.

Şahin, G. (2015). Türkçe öğretiminde dil ve düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir eğitim durumu örneği. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10*(11), 1377-1410.

Şentürk-Aydın, R. (2013). *Yaşam becerileri psikoeğitim programının boşanmış aile çocuklarının uyum düzeylerine etkisi* (Tez No. 311775) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Taşçı, M. (2020). *Ortaöğretimde sportif faaliyetlere katılımın bireyin yaşam becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Tez No. 610310) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Taştan-Akdağ, F. (2017). *STEM uygulamalarının öğrencilerin akademik başarı, bilimsel süreç ve yaşam becerileri üzerine etkisi* (Tez No. 492310) [Doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Tekin, K. (2024). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarının yaşam becerileri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları, 27,* 621-643.

Titiz, T. (1994). *Girişimcilik, ulusça zenginliğe açılan kapı*. İnkılap.

Topaloğlu, S. (2023). *Hayat bilgisi ders içeriklerinin temel yaşam becerileri ve değerler bakımından analizi ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Tez No. 781808) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Topcu-Bilir, Z. (2019). *Yaşam becerileri programının beş yaş çocuklarının yaşam becerileri, benlik algıları ve sosyal duygusal uyum düzeylerine etkisi* (Tez No. 546178) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Töremen, F. & Çankaya, İ. (2008). Yönetimde etkili bir yaklaşım: Duygu yönetimi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 1*(1), 33-47.

Turgut, S. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam becerilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 599825) [Yüksek lisans tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Burdur]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Tutar, M. (2023). *6. sınıf "Vücudumuzdaki Sistemler ve Sağlığı" ünitesine yönelik react stratejisine göre geliştirilen öğretim etkinliklerinin akademik başarı ve yaşam becerilerine etkisi* (Tez No. 831845) [Doktora tezi, Amasya Üniversitesi-Amasya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Türk Dil Kurumu. (2012). *Türkçe sözlük.* Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türnüklü, E. & Yeşildere, S. (2005). Problem, problem çözme ve eleştirel düşünme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3*, 107-123.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi. (2016). Türkiye yeterlilikler çerçevesine dair tebliğ, Tebliğ No: 2015/1, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Resmi Gazete No. 29581, Tarih: 02.01.2016.

Uşaklı, H. (2014). *Drama ve iletişim becerileri* (3. baskı). Nobel.

Uzundağ, H. İ. (2022). *Spor lisesi öğrencilerinde sosyal destek algılarının yaşam becerilerine etkisi* (Tez No. 750139) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi-Sivas]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Ünveren-Kapanadze, D. (2019). 2018 Türkçe öğretim programındaki kazanımların üst düzey düşünme becerileri bağlamında incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 48*(223), 83-112.

Veenman, M. V., Van Hout-Wolters, B. H., & Afflerbach, P. (2006). Metacognition and learning: Conceptual and methodological considerations. *Metacognition and learning, 1*, 3-14.

Yavuz, K. E. (2015). *Yaşam becerileri eğitimi*. Ceceli.

Yayla-Eskici, G. (2017). *Birleştirme II tekniğinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin yaşam becerilerine ve akademik başarılarına etkisi* (Tez No. 472011) [Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi-Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

Yüce, K., Eryaman, M. Y., Şahin, A., & Koçer, Ö. (2014). Sosyal bilimlerde paradigma dönüşümü ve Türkiye'de uygulamalı dilbilimi alanında nitel araştırma. *Eğitim ve Bilim, 39*(171), 1-12.

Yüksel, A. H. (2011). İletişimin tanımı ve temel bileşenleri. U. Demiray (Ed.). *Etkili iletişim* içinde (ss. 1-43). Pegem Akademi.

EKLER

EK-1. Yaşam Becerileri Etkinlik Değerlendirme Formu

Formun Kullanılış Amacı: Bu form ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin yaşam becerileri açısından incelenmesi amacıyla oluşturulmuştur.

YAŞAM BECERİLERİNİN BİLEŞENLERİ		
BECERİ ALANI	ALT BİLEŞENLER	ANAHTAR KAVRAMLAR
SOSYAL BECERİLER	Girişimcilik Becerileri	İnisiyatif alma, kendini tanıtma, ürünlerini paylaşma, yenilikçi fikirler sunma, fırsatları değerlendirme, yenilikçi ürünler tasarlama, fikir belirtme, başkalarıyla iletişim kurma, sosyal etkinliklere katılma.
	Dijital Yaşam Becerileri	Medya metinleri/dijital metinler yazma, medya sunumları tasarlama, görsel okuma, grafik, tablo ve çizelge yorumlama, teknolojiyi kullanma, grafik, tablo ve çizelge oluşturma, anlatımı desteklemek için gerektiğinde grafik ve tablo kullanma, dijital bilgi kaynaklarını kullanma, kısa ve basit dijital metinlerdeki mesajı kavrama, dijital kaynakların güvenilirliğini sorgulama, medya metinlerini değerlendirme, medya metinlerini analiz etme.
	Empati Kurabilme Becerileri	Kendini başkasının yerine koyma, farklı bakış açısı geliştirme, başkalarının duygu ve düşüncelerini doğru anlama.

	İletişim Becerileri	İletişim kurma, diksiyon kurallarına uymak, dile henüz yerleşmemiş yabancı kelimeleri kullanmaktan kaçınmak, konuşma stratejilerini uygulama, hazırlıksız konuşma, hazırlıklı konuşma, görgü ve nezaket kurallarına uyma, kelimeleri anlamlarına uygun kullanma, jest ve mimikleri/beden dilini etkili kullanma, mesajı doğru ve etkili anlama.
	Tartışma Becerileri	Farklı görüşlere saygı duyma, tartışılan konuyu savunabilme, tartışma türlerine katılma.
	İş Birlikli Çalışma Becerileri	Sorumluluk alma, liderlik sergileme, takım çalışmasına katılma, görev dağılımı, uyumlu çalışma, yardım alma/yardım etme, farklılıklara hoşgörü gösterme.
DÜŞÜNME BECERİLERİ	Eleştirel Düşünme	Yorumlama, analiz etme, değerlendirme, çıkarım yapma, kendini düzenleme, karşılaştırma yapma, açıklama.
	Yaratıcı Düşünme	Tahmin etme, üretme, merak etme, yeni fikirler sunma, önermeler sunma, ürünler sunma, ürün/proje tasarlama, yaratıcı drama yapma, beyin fırtınası yapma.
	Problem Çözme	Problemi tanıma, problemle ilgili bilgi toplama, çözüm önerme, çözüm yolunu uygulama, problemleri fark etme, özgün çözümler sunma, akıl yürütme.
	Karar Verme Becerisi	Sorunu tanımlama, çeşitli alternatifler oluşturma, en uygun alternatifi seçme, kararı uygulama, sonuçları izleme, kararı değerlendirme.

	Analitik Düşünme Becerileri	Ayırt etme, organize etme, ilişkilendirme, bütünü parçalara ayırma, parçalar arasındaki bağlantıları görme, parçaların bütünle ilişkisini görme.
DUYGU YÖNETİMİ BECERİLERİ	Öz Farkındalık Becerileri	Kendini algılama, öz saygı hissetme, benlik bilinci geliştirme, öz değer sahibi olma, kendini düzenleme, kendini değerlendirme.
	Duygularla Başa Çıkma Becerileri	Duyguları tanıma, duyguları yönetme, duyguları ayırt etme, olumsuz duyguları kontrol etme, duygulara uyum sağlama.
	Stres Yönetimi Becerileri	Stresi tanımlama, stres nedenlerini bilme, gevşeme tekniklerini kullanma, stresle mücadele edebilme, stres yönetimi tekniklerini kullanabilme, stresi azaltma.
	Zaman Yönetimi Becerileri	Zamanı etkili kullanma, zaman tuzaklarını bilme, zamanı planlama, zaman çizelgesi oluşturma, öncelikleri belirleme, ertelemekten kaçınma, işleri dilimlere ayırma, hatırlatıcı kullanma (ajanda, takvim vs.).
	Öfke Yönetimi Becerileri	Öfkenin farkına varma, öfkeyi tetikleyen durumları bilme, sakinleştirici cümleler kurabilme, nefes egzersizleri yapabilme, öfkenin arkasındaki nedenleri bilme.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler		
Adı Soyadı	Salih ÖZALP	
Eğitim Bilgileri		
Lisans	İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü (2012)	
İş Deneyimi Bilgileri		
Millî Eğitim Bakanlığı		
Görevi: Öğretmen	Başlama: 11/09/2013	Bitiş:
Görev Yeri: Şırnak		